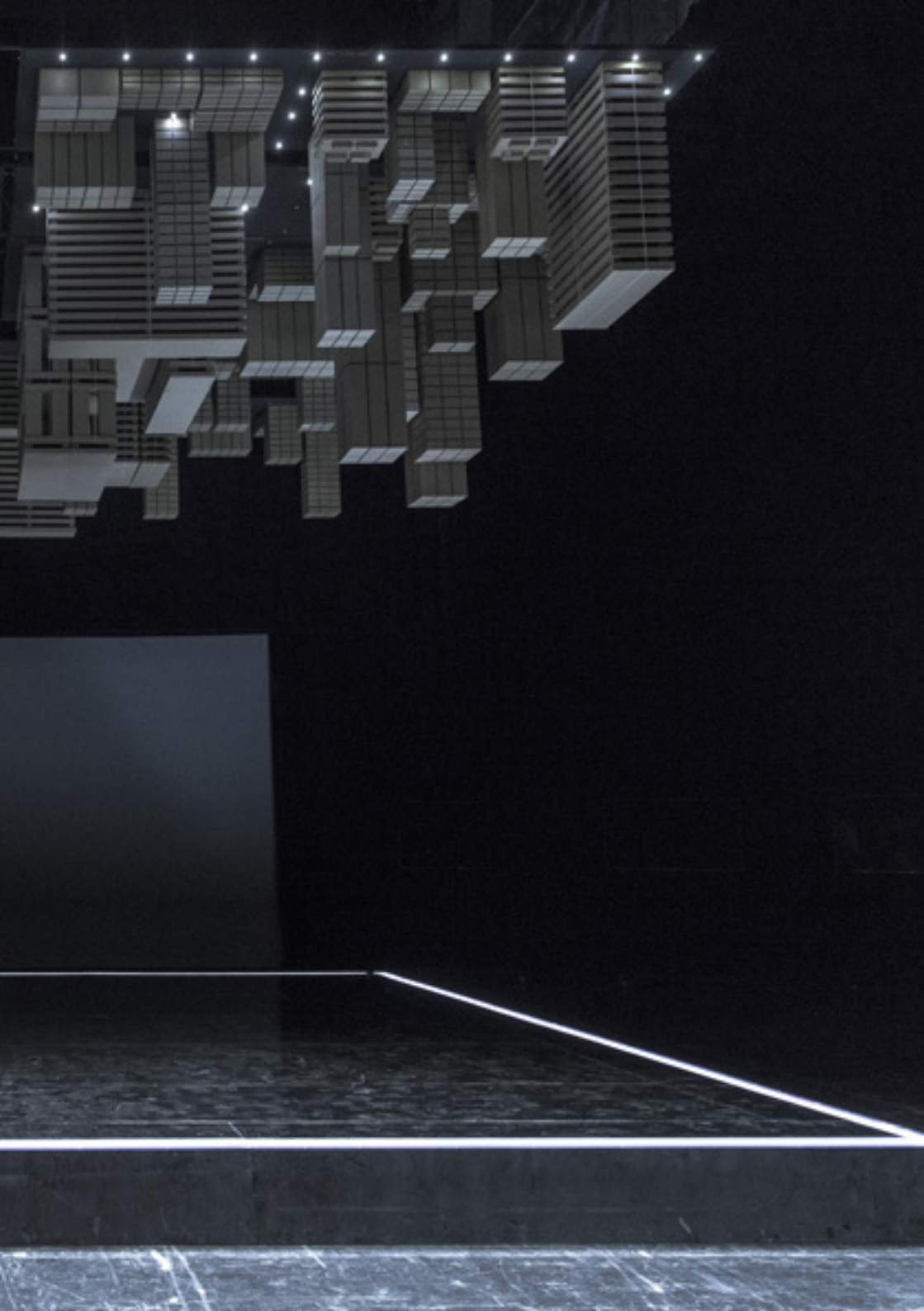

Činohra

Vladimír Antala
Generálny riaditeľ SND

Michal Vajdička
Riaditeľ Činohry SND

99. divadelná sezóna

2018/2019

Štvorec

Ruben Östlund

PREKLAD
Teodora Chmelová

RÉŽIA A JAVISKOVÁ ADAPTÁCIA
Marián Amsler

DRAMATURGIA
Darina Abrahámová

SCÉNA
Juraj Kuchárek

KOSTÝMY
Marija Havran

HUDBA
Slavo Solovic

POHYBOVÁ SPOLUPRÁCA
Stanislava Vlčeková

VIDEOPROJEKCIE
Emília Ondriašová

PREMIÉRY

2. a 3. februára 2019
Sála činohry, nová budova SND

INSCENAČNÝ TÍM

ASISTENTKA RÉŽIE

Mária Breinerová

INŠPICIENTKA

Tatiana Goldmannová

TEXT SLEDUJE

Viera Labudová

TECHNICKÉ VEDENIE

Viliam Švarda

STAVBY

Viliam Hapl, Dušan Pikáli

SVETLÁ

Martin Tomaško

ZVUK

Patrik Pačes

DÁMSKA GARDERÓBA

Stazka Kunochová

PÁNSKA GARDERÓBA

Dana Bučíková

MASKY

Monika Olanová

REKVIZITY

Jana Machovičová

NA VIDEOPROJEKCIÁCH SA PODIELALI

KAMERA

Marek Lehocký

Marek Moučka

Ján Zelina

ANIMÁCIA

Michal Vydrnák

Scénu a kostýmy realizovali Umelecko-dekoračné dielne SND.

Riaditeľ Umelecko-dekoračných dielní SND Jaroslav Valek

OSOBY A OBSADENIE

FABRICE

Alexander Bárta

ANNA

Dominika Kavaschová

SONJA

Natália Germani**

ELNA | PREDAVAČKA 2

Jana Oľhová

MICHAEL

Daniel Fischer

LOVISA

Sandra Ľasoková**

FINANČNÝ MANAŽÉR

Ján Gallovič

PR MANAŽÉR 1

Richard Autner

PR MANAŽÉR 2

Martin Šalacha

ANNA-STINA

Zuzana Kocúriková

GUNNAR | MUŽ S TOURRETOVÝM SYNDRÓMOM

Vladimír Obšil

MANŽELKA MUŽA S TOURRETOVÝM SYNDRÓMOM | PREDAVAČKA 1

Anna Maľová

OLEG

Tomáš Pokorný*

UMELKYŇA

Annamária Janeková**

NELLY

Klára Ščevíková*, Sára Baranová*

TILDA

Mia Hrubšová*, Lea Lachkovičová*

CHLAPEC

Lukáš Lackovič*, Alex Mihok*

FUNDRAISERKA | KUSTÓDKA

Mária Breinerová*

ŠIMPANZ

Daniel Szebellai**

KUCHÁR

Ivan Černý*

ĽUDIA NA ULICI, V MÚZEU, NA VERNISÁŽI

Erik Žibek**, Simona Kollárová**, Ladislav Bédi**, Viktor Ibara*,
Mária Ibarová*, Ming Nguzen Anh* | * ako hosť, ** posl. VŠMU

Scéna

Štvorec je bielo vyznačený kvadrát, ktorý sa môže umiestniť na námestí alebo inom verejnom priestranstve. Jeho zámerom je iniciovať a prakticky vyskúšať slobodnú zónu, kde vládnu humánne hodnoty ako dôvera a starostlivosť. K štvorcu budeme môcť napríklad ísť, ak budeme potrebovať pomoc. Keď niekto bude v ňom stáť, hľadať kontakt, pokúsime sa mu pomôcť. Ak človek bude chcieť odložiť svoje cennosti do štvorca, pokojne to môže urobiť – vo štvorci sa nekradne. Väčšina verejných priestorov sa vyznačuje silnou spoločenskou dohodou o tom, ako sa máme správať a je možné prirodzene vytvoriť nové dohody. Istým spôsobom si myslím, že štvorec možno pripodobniť niečomu takému jednoduchému ako priechod pre chodcov s tým rozdielom, že štvorec má vyzývať na starostlivosť o všetkých, nielen o chodcov. Je naivné povedať, že sa máte k iným správať tak, ako by ste sami chceli, aby sa správali k vám? Hodnoty, ktoré štvorec zastáva, sú prastaré.

PREČO ŠTVOREC?

Nápad transformovať *Štvorec* na javisko som intuitívne dostala skôr, ako som film videla. Stretávala som totiž toľko nadšených priateľov a známych, ktorí mi dopodrobna prerozprávali svoje zážitky z filmu, smiali sa pri tom a horúčkovite vysvetľovali dej a svoj vzťah k hlavnému hrdinovi… akoby si v ňom hľadali vtipné rozhrešenie pre svoj pozitívny snobizmus a zároveň zdieľali s hlavným hrdinom Fabriceom (v konečnej filmovej verzii sa postava volá Christian) súcit a pochopenie. Ako žiť a konať v súlade so svojím presvedčením, že mám ako príslušník vyššej strednej vrstvy a verejný intelektuál v humanistických a vzťahových hodnotách jasno, ale v konfrontácii s realitou často zlyhávam sám/sama pred sebou? Ironická intímna spoveď, smiešne bolestné sebaspoznávanie kontra verejný priestor a sociálna dohoda sú v cenami ovenčenom filme (Zlatá palma v Cannes, nominácia za najlepší zahraničný film na ocenení Oscar) v novom kontexte.

Keď zažívam úprimne zaujatých divákov na koncerte či v kine, mám chuť presadiť ich do divadla, lebo ako divadelníčka si stále namýšľam, že v divadle je zdieľaná skúsenosť akosi tajomne násobená. Takže sa mi uľavilo, že po vzhliadnutí *Štvorca* som sa aj racionálne presvedčila, že má zmysel pustiť sa do jeho divadelnej verzie a našla som rovnako zanietený tím spolutvorcov na čele s režisérom Mariánom Amslerom. A potešili sme sa, keď sme zistili, že pre nás východisková, pôvodná scenáristická verzia *Štvorca* je z pochopiteľných dôvodov oveľa viac založená na dialógu a verbálnom vyjadrení charakterov, tém, príbehu a jeho vrstiev. Našli sme v nej aj prekvapujúce riešenia a dôrazy, ktoré vo filme nie sú a nám sa konvenujú. Napr. dramaticky zdôraznený charakter Fabricea ako otca mimo partnerského vzťahu, ktorý prechádza bolestným vývojom až prerodom svojho vedomého, čoraz citlivejšieho, zodpovednejšieho otcovstva. Otvorili sa tak pred nami ďalšie, nové možnosti tematického, nielen formálne zaujímavého divadelného uchopenia diela. Pochopenie Rubena Östlunda pre chyby a zlyhania hrdinov nehrdinov nám je veľmi sympatické a názorovo blízke. Preto ma zarazilo, keď veľa recenzií kvitovalo predovšetkým satirický výsmech diela. Tento aspekt mám priradený nie k hlavnému hrdinovi, s ktorým na konci úprimne súcitím a verím mu jeho sizyfovsko-kafkovskú snahu napravať svoje zlyhania, ale skôr so svetom pseudoumenia, jeho zahľadenosti do seba a bezškrupolóznej až bezohľadnej cynickosti pri marketingovom zviditeľňovaní sa. Aj keď vyprázdnená politická korektnosť dostáva tiež na frak, samotnú výtvarnú inštaláciu *Štvorca* ako ohraničenej slobodnej zóny vo verejnom priestore, ktorá reprezentuje dôveru, starostlivosť o druhých, ale aj rovnosť a zodpovednosť, vnímam v konečnom dôsledku ako niečo inšpiratívne a pozitívne. Keď je niekto vo Štvorci, má právo na pomoc či pozornosť od ostaných. Nemusí sa ničoho a nikoho báť. Vo Štvorci sa pomáha aj volá o pomoc a v ostatných by to malo vyvolať empatiu a aktívne gesto. Predstavte si, čo by ste si práve teraz od druhých priali, keby ste boli v takomto pomyselnom azylovom Štvorci? Alebo aj inak… Chceli a vedeli by ste podať pomocnú ruku niekomu, kto v tom Štvorci práve potrebuje byť? Ale to je len jedna z mnohých prirodzene sa valiacich otázok polytematického Štvorca, z ktorého cítiť autenticitu našich ambícií, túžob, zranení, komplexov, odcudzení a mnohých iných moderných zmätkov…

Darina Abrahámová,
dramaturgička

Foto Tobias Henriksson

RUBEN ÖSTLUND

Významný švédsky režisér strednej generácie, o ktorom sa hovorí ako o novom Bergmanovi, hoci on sám sa k tejto línii národnej kinematografie s medzinárodným presahom nehlási.

Narodil sa v meste Styrsö 13. apríla 1974. Študoval filmovú akadémiu v Göteborgu, ktorú absolvoval v roku 2001. Ešte predtým nakrútil niekoľko krátkych filmov s lyžiarskou tematikou. Jeho prvé hrané filmy boli *The Guitar Mongoloid* (2004, cena Fipresci na moskovskom filmovom festivale Moskve) *Involuntary* (2008), *Play* (2011) a *Force majeur* (2014, cena poroty v Cannes). Jeho krátky film *Incident* bol ocenený na festivaloch v Tampere a v Berlíne (2011).

Ruben Östlund sa s nakrúcaním filmov (vo vlastnej produkčnej spoločnosti Platforma) zámerne neponáhľa, zhruba každé tri roky predstaví svoje nové dielo, v ktorom často nefiguruje iba ako režisér, ale aj ako autor scenára či umelecký strihač. Na Slovensku zarezonovali filmy *Hra* (Play) a *Vyššia moc* (Force Majeur), ale až *Štvorec* (Sqaure) rázne vstúpil do odbornej verejnej diskusie po tom, ako zásadne etabloval tohto originálneho umelca na svetovej filmovej scéne. Film *Štvorec* získal ocenenie Zlatá palma na festivale v Cannes (2017) a bol nominovaný ako najlepšia zahraničná snímka aj na Oscara. V divadelnej verzii ho Činohra SND uvádza vo svetovej premiére.

Pre Östlundovu precíznu a nápaditú poetiku je príznačný sociologický pohľad, psychologická autenticita, svojská irónia, dôraz na metaforickú vizuálnu estetiku a jasný hodnotový uhol pohľadu. Jeho hrdinom aj „hrdinom", ktorí sú vystavení skúškam v kolízii s hraničnou situáciou alebo s nepochopeným sociálnym alebo aj inak diverzifikovaným prostredím, ide v prvom rade o to, aby spoznali sami seba a zabránili strate vlastnej dôstojnosti.

ŠTVOREC PODĽA AMSLERA

Po úspešných tituloch ako *Jane Eyrová, Fanny a Alexander, Vojna a mier* je *Štvorec* štvrtou inscenáciou na doskách veľkej Sály činohry SND vo vašej réžii. Predpokladám, že vzťah medzi javiskom a hľadiskom, výber titulu, ako aj celkový umelecký koncept súvisia s parametrami konkrétneho divadla. Čo považujete za najväčšie výzvy a limity pri tvorbe predstavenia pre vyše 600 divákov?

Samozrejme, samotná režijná koncepcia je vždy ovplyvnená predstavou veľkej Sály činohry SND, to znamená, že už od začiatku premýšľam, či má titul potenciál osloviť divákov nielen témou, ale ako mu dodať aj dostatočne zaujímavú a atraktívnu podobu. U mňa je však vyváženosť formy a obsahu priam kruciálna, preto si nemyslím, že ide o nejaký kalkul, skôr o snahu transformovať ideu do adekvátnej formy, v ktorej ju potom predstavíme divákom Slovenského národného divadla. Podobne však uvažujem aj pri všetkých svojich projektoch, či už ide o menšie divadlá, alebo nezávislé projekty v alternatívnom sektore. Pri týchto štyroch tituloch som mal to šťastie, že sme sa vzácne stretli a porozumeli si s dramaturgičkou Darinou Abrahámovou. Charlotte Brontëová, Ingmar Bergman, Lev Nikolajevič Tolstoj a teraz Ruben Östlund boli jej nápady, ktoré vzišli z dlhých diskusií a uvažovaní, ako ďalej. Ja si túto otázku kladiem po každej premiére, keď riešim, čo bude nasledovať. Venujem sa aj súčasnej dramatike, mám za sebou niekoľko titulov klasiky, ale moje inscenácie pre Činohru SND sú v niečom absolútne unikátne a považujem ich všetky za obrovské míľniky vo svojej režijnej kariére. Ani jeden z týchto titulov nie je klasický divadelný text, pri všetkých som sa veľmi výrazne podieľal na dramatizácii, alebo javiskovej úprave diela, čiže prvou výzvou je pre mňa vždy príprava textu. Tieto úpravy sú v podstate prvou režijnou knihou, pretože vždy už pracujem s konkrétnou predstavou, ako by mala inscenácia vyzerať. Potom prichádza na rad spolupráca s výtvarníkmi. Pravidelne pracujem so scénografom Jurajom Kuchárkom, s ktorým sa posúvame vždy od základného nápadu

ďalej, náš brainstorming však v tejto fáze najväčšmi ovplyvňujú limity ako proporcie sály, viditeľnosť pre divákov, rozpočet a technické vybavenie javiska. I keď je Sála činohry SND jedna z najväčších na Slovensku, jej parametre nie sú ideálne a veľa vecí musíme zjednodušovať, prispôsobovať, či úplne rušiť. K výsledku teda vždy vedie zložitá cesta množstva nápadov a ich následnej eliminácie. Aj to patrí k tvorivému procesu.

Jednou z kľúčových tém *Štvorca* je súčasné vizuálne umenie, jeho hodnoty, témy, presah, prezentácia, ale aj profesionálne zázemie a celá mašinéria, ktorá s týmto prostredím súvisí. Máte slušný prehľad o výstavách európskych múzeí a galérií, veľa cestujete. Čo si myslíte o význame, trendoch a zrozumiteľnosti dnešných moderných umeleckých diel?

Súčasné umenie je nepomenovateľné, nemá žiaden jednotný smer, síce existujú trendy, ale aj tie sa veľmi rýchlo menia. Ja sa snažím akčne vnímať a sledovať tieto trendy, či už vo výtvarnom umení, v hudbe, kinematografii, alebo v samotnom divadle. Niektoré sú mi bližšie, niektorým nerozumiem, ale akceptujem ich ako súčasť nejakého umeleckého vyjadrenia. Svetové galérie súčasného umenia sú plné najrôznejších inštalácií, objektov v priestore, fotografií, videoprojekcií. Videl som odfotené ľudské exkrementy, politické, či ekologické inštalácie, realistické maľby, fotografie so silným príbehom… Najdôležitejší je vždy ten príbeh za nejakým konkrétnym dielom. Treba skúmať aj súvislosti. Obdobie a miesto vzniku. Postoj autora. Techniku, akou dielo vzniklo. Pre mňa je umenie spojené s týmito faktormi – musíme ho vnímať v súvislostiach.

Podobne je to aj v divadle, inscenačné tradície starnú, réžia sa vyvíja, mladí tvorcovia prinášajú nové techniky a postupy. Sám nechcem upadnúť do rutiny, i keď si myslím, že prvotné je ovládnuť základné remeslo a až potom sa púšťať do experimentovania. Problém je, že u nás sa za experiment často považuje čosi, čo už je inde dávno prekonané a vlastne zastarané. Ja som vo *Fanny a Alexander* a potom aj vo *Vojne a mieri* začal experimentovať so živým prenosom, tzv „live-cinema" – na javisku sa pohybujú kameramani a natáčajú niektoré časti inscenácie, ktoré sa potom naživo premietajú pre divákov predstavenia. Prináša to do divadla inú optiku, inú hereckú prácu, iné poňatie scénografie, zameranie na detail atď. Všetky zložky diela sa tomuto princípu museli prispôsobiť. A pritom to nie je žiadna novinka, podobné princípy sa v divadle používajú už desaťročie. Dôležitý teda nie je fakt, že niečo snímame, ale ako to snímame. Či vieme formálnymi prostriedkami pretlmočiť svoje myšlienky, názory, témy, filozofiu…

Inscenáciu *Štvorca* v divadelnej verzii uvádza Činohra SND vo svetovej premiére. Samotný autor scenára a filmový režisér Ruben Östlund sa v rozhovore vyjadril, že si javiskovú podobu fakt nevie predstaviť, hoci sa na ňu teší. Akým smerom sa od začiatku uberali a modifikovali vaše prvé predstavy a návrhy aj v kontakte s ostatnými tvorcami inscenácie, ktorých ste si vybrali?

Prvotným impulzom bolo moje nadšenie z filmu, ktorý som videl asi pred rokom a pol v kine Lumière, zhodou okolností s Tomášom Pokorným, ktorý hrá v inscenácii postavu Olega. Keď sme hľadali titul a padol názov filmu *Štvorec*, okamžite som reagoval, že áno, to chcem robiť, i keď vôbec netuším ako, len som vedel a cítil, že je to téma, ktorá ma oslovuje a chcem sa ňou zaoberať. Veľmi dlho sme čakali na definitívne rozhodnutie, či dostaneme autorské práva alebo nie, a za ten čas som mal možnosť premýšľať, ako k tomu vlastne pristúpiť. Osobne neznášam americké remaky úspešných európskych filmov, a to bola moja prvá myšlienka, ako to uchopiť a pritom neurobiť len trápnu kópiu filmu. Keď prišla skvelá správa, že máme autorské práva, zároveň nám od Rubenovej agentúry prišla aj verzia scenára vo švédčine a v angličtine, hneď som si scenár čítal a bol som prekvapený a nadšený, keď som zistil, že sa od filmu výrazne líši. Prvý problém bol teda hneď prekonaný, urobíme inscenáciu, ktorá vychádza z prvej, nezverejnenej verzie scenára, a už v princípe je teda odlišná. Zameriava sa viac na Fabricea (vo filme sa postava kurátora volá Christian), je tam viac dialógov, jasnejšia dejová linka, viac dramatických situácií. Druhým problémom bolo,

Alexander Bárta

ako preniesť filmový scenár s množstvom exteriérov a interiérov do nejakej javiskovej podoby bez toho, aby sme sa pokúšali tieto priestory napodobňovať. Museli sme vymyslieť nejakú divadelnú skratku. Tak sme jednoducho zvolili najdominantnejší priestor – a tým je samotná galéria plná inštalácií, projekcií, objektov a ľudí. To je naša základná koncepcia, odohrať celý príbeh ako nejakú javiskovú inštaláciu, kde sa z predmetov dennej potreby stávajú umelecké diela, z rozhovorov interview, zo stretnutí mítingy, z videí v telefóne videoart, zo situácií performancie atď. Život sa transformuje do umeleckého diela. Ako hovorí Fabrice v úvode, ide o výstavu/nevýstavu. Divadlo/nedivadlo. Predstavenie opúšťa priestor javiska, zasahuje divákov, je to sčasti aj sociologický experiment. *Štvorec* nie je len divadelná inscenácia, ale aj pokus o umeleckú inštaláciu.

Dnes sa pri inscenovaní aj klasika často prenáša do modernej doby a hry z iného geografického a kultúrneho prostredia sa transformujú na naše domáce pomery a rozmery. Prečo ste sa *Štvorec* rozhodli ponechať vo švédskom kontexte? A ktoré z jeho vrstiev ste vo svojej koncepcii napriek „švédskosti", širšej ukotvenosti v škandinávskom kontexte, zdôraznili alebo, naopak, potlačili v mene komunikatívnosti s našou slovenskou skúsenosťou?

Zo začiatku sme, samozrejme, uvažovali, či je možné adaptovať príbeh *Štvorca* do nášho slovenského kontextu, ale dospeli sme k záveru, že nie. Na Slovensku, bohužiaľ, nemáme adekvátnu galériu súčasného umenia, ktorá by svojou veľkosťou a významom reprezentovala galériu z filmu, zároveň je u nás nepredstaviteľné, že by kurátor galérie bol verejne známou osobou s vplyvom a finančným zázemím, tak ako je Christian vo filme. Umelecké profesie sú finančne podhodnotené a vplyv umelcov na dianie v spoločnosti je dnes vnímaný skôr negatívne. V tomto sa ukazuje vyspelosť, či skôr zaostalosť nášho národa. Prítomnosť či absencia kultúrnych, politických elít, ich miesto, význam, dosah je ostatne hlavnou témou práve prebiehajúcej sezóny v Činohre SND. Druhou, veľmi výraznou témou

sú sociálne rozdiely v spoločnosti, v tomto konkrétnom prípade ide nielen o majetkové rozdiely, ale aj rasové, národnostné otázky či rodové otázky. V tomto sa už možno blížime k Švédsku, síce nemáme imigrantov, ktorí by reálne „ohrozovali" našu spoločnosť, ale už dlhodobo je u nás vytváraný tlak a predsudky voči ľuďom, ktorí sú „iní". Myslím tým inakosť všetkého druhu. Ak mám povedať, čo som v našej inscenácii zdôraznil, tak to sú práve tieto témy: predsudky, kastovanie, nenávisť, strach, skrytý rasizmus.

***Štvorec* je vedome a nepochybne polytematickým dielom. Pravdepodobnosť kumulovania tém, ktoré hýbu vyspelou západnou, liberálnou spoločnosťou, je však celkom prirodzená. Stačí, ak priam sociologicky vykrojíme tri-štyri dni zo života fyzicky a vekovo atraktívneho hlavného hrdinu (predstaviteľa tzv. vyššej strednej vrstvy, ktorá má svoj životný štýl, sebavedomie, kariérne nasadenie, sociálny status aj intelektuálne zázemie) a postavíme ho do pravdepodobného konfliktu s rôznorodou realitou, ktorá ho obklopuje. Do toho vstúpi náhoda, zápletka – ukradnutý mobil a peňaženka – s reťazovou reakciou a stupňujúcimi sa následkami a máme takmer komplexný pohľad na súčasný stav vzťahov, v ktorých žijeme. Hrdina verzus verejný priestor, ale aj „hrdina" konfrontovaný s vlastnými zlyhaniami. Kto je pre vás Fabrice na začiatku a Fabrice na konci, kto sú ľudia, ktorí ho obklopujú?**

Ako každý umelec, aj ja hľadám styčné body s hlavnou postavou príbehu, ktorý chcem rozprávať a v tomto prípade je to Fabrice – úspešný muž stredného veku, ktorý sa snaží vo svojom živote dosiahnuť kariérne maximum a zároveň žiť plnohodnotný naplnený život. Fabrice je rozvedený, no stará sa o dve dcéry, má luxusný byt a predražené ekologické auto, v práci túži po najvyššej méte, stať sa riaditeľom múzea moderného umenia. Ale čo príde potom? Vo svojom okolí poznám niekoľko podobných ľudí, ktorí urobili kariéru vo veľmi mladom veku a akosi si uvedomili, že už sa nemajú kam posúvať. Mnohí odišli z práce a začali sa venovať rodine, alebo si našli nové zamestnanie, síce s menším zárobkom, ale zato s väčším emočným naplnením. Je to otázka akejsi nasýtenosti? Či dokonca presýtenosti? Kedy si už uvedomíme, že máme dosť a nie je sa kam posúvať? Fabrice prechádza istou formou takéhoto uvedomenia, ale dovedie ho k tomu náhoda, súhra okolností. Nejde o žiadne duchovné prebudenie, či prerod, on jednoducho stúpal na vrchol a ešte pred koncom sa pošmykol a spadol opäť dole. Nie je to tragédia. Nie je to zúfalstvo. Je to normálny kolobeh života, úspechov a sklamaní, nahliadaný s typicky švédskou iróniou a humorom.

Postavy *Štvorca* často poháňa ku konaniu pocit výnimočnosti, nevedomej (?) nadradenosti, ale aj strachu, viny a protikladného prezentovania nespravodlivosti. V diele je však, našťastie, prítomný humor, briskná irónia na tému napr. politickej korektnosti a snobizmu. Myslíte si, že zľahčovanie a prehliadanie vlastných ľudských nedostatkov je symptómom dnešnej európskej spoločnosti? A že humor nám pomáha dospieť k správnej diagnóze?

Humor je veľmi dôležitý nielen v tomto diele, ale vo všeobecnosti. No každý má iný vkus a hranice humoru, sarkazmu a irónie sú nedefinovateľné. Ja rád idem až cez čiaru, pretože banálne vtipy ma nebavia, máločo ma dokáže úprimne rozosmiať. Štvorec bol film, ktorý sa úplne trafil do môjho vkusu a pri treťom, štvrtom pozretí som stále nachádzal nové a nové komické situácie, detaily, odkazy. Film má mnoho vrstiev, niekedy sa vtip, alebo pointa skrýva len vo zvuku, v strihu, v jednom pohľade herečky. Neviem, čo z toho je prenosné do divadla v inom kultúrnom kontexte, možno veľa detailov zanikne, ale určite nechceme na vtip pritláčať, či nejako zjednodušovať sofistikovaný vyšperkovaný humor Rubena Östlunda. Myslím, že jeho diagnóza súčasnej, prehnane korektnej spoločnosti je vcelku presná.

Veľmi aktuálnou témou *Štvorca* je aj úloha sociálnych médií, virtuálnej reality a mechanizmov reklamného priemyslu. Aký vplyv majú podľa vás, tieto faktory na komunikáciu, budovanie či rozklad vzájomných vzťahov od rodinného až po občianske prostredie? Vnímate to až ako fatálnu

zmenu, ktorá má dosah na našu globálnu politickú situáciu a filozofickú sebareflexiu?

Áno, zmena je fatálna, začínam si to uvedomovať najmä v poslednom čase, keď vidím, ako mediálny priestor dokáže manipulovať davy. Či už ide o voľby prezidenta, alebo o súkromný život jednej herečky. Ľudia sú anonymitou posilnení a čoraz viac sa radikalizujú, píšu veci, ktoré by nikdy nepovedali nahlas, závidia a nenávidia oveľa intenzívnejšie, lebo majú pocit bezpečia virtuálnej reality. A v tom prichádzajú na rad trolovia a platení ľudia, ktorí majú za úlohu tieto negatívne emócie umelo prižívovať, podporovať a ešte viac radikalizovať. Čítanie internetových diskusií sa stalo adrenalínovým zážitkom, keď viete, že nemôžete zasiahnuť, ale zviera vám žalúdok z toho, kam až sme dospeli. Ako je toto možné? Ako to, že si ľudia prajú utrpenie, smrť? Kde sa berie toľká nenávisť a agresivita? Kedysi sme sa sťažovali, že internet ničí vzťahy, že je nemožné nájsť partnera v záplave internetových zoznamiek, ale tieto obavy už vyznievajú banálne v porovnaní s tým, že niekto posiela ľudí do plynu, chce niekoho dobiť alebo ukameňovať. Všetci tak trochu žijeme v bublinách, ktoré sme si vytvorili v internetovom svete. A tak nás šokovalo, keď sa stal Trump prezidentom, nevedeli sme predýchať, že v Británii ľudia hlasovali za brexit, nerozumieme, prečo má u nás stále najvyššie preferencie Smer a prečo by toľko ľudí volili ĽSNS. Ale kto sme my? Nejaká elita, ktorá si myslí, že jej názor je najsprávnejší? Veď to isté si myslia tí druhí! Aj tí, ktorí čítajú tento rozhovor. Pluralita názorov je pre demokraciu nevyhnutnou, ale elementárna schopnosť rozlišovať zlo a nenávisť by mala byť samozrejmosťou. A toto všetko sa nejako vytratilo. Sme stratení v množstve možností?

Aký efekt majú podľa vás sociálne médiá, resp. moderné technológie na umenie? Aký efekt majú priamo na vašu tvorbu?

Myslím si, že moderné technológie sa stali takou prirodzenou súčasťou života, že ich nemožno ignorovať ani v umení. Tváriť sa, že do divadla nepatria, je vlastne smiešne. Áno, prvoradý je herec, dialóg, akcia, ale žijeme

Natália Germani, Alexander Bárta, Daniel Fischer, Sandra Ľasoková

v 21. storočí a ak má divadlo reflektovať súčasný stav spoločnosti, musí k tomu hľadať aj adekvátne prostriedky. Nemyslím, že som typ režiséra, ktorý nasilu zosúčasňuje klasické texty, ja len vždy hľadám najlepšiu a najpriamejšiu cestu k tomu, aby som vytvoril dialóg. Dialóg medzi hrou a inscenáciou. Dialóg medzi javiskom a hľadiskom. Medzi témou a spracovaním. Medzi históriou a súčasnosťou. Konzervativizmus a falošné upínanie sa k tradíciám a k minulosti mi vlastne veľmi lezie na nervy...

Vo *Štvorci* sa hovorí aj o otázke slobody prejavu. Podliehate ako umelec autocenzúre? A kde si myslíte, že sú hranice etickej akceptácie slobody, provokácie umeleckého diela? Líši sa od slobody a očakávaného (často márne) etického kódexu napr. reklamy a reklamných (vrátane politických) kampaní ako takých?

Celý tento rozhovor sa snažím viesť tak, aby som nepodliehal autocenzúre, teda hovoriť úprimne, čo si myslím, ale zároveň byť slušný, nikoho neurážať a obhájiť si svoj názor, a právo na slobodu umeleckého prejavu. Nejde o vulgarizmy, či osočovanie, ide o elementárne etické zásady. Sloboda sa končí tam, kde zasahuje do slobody iného človeka.

Myslím si aj, že úloha médií sa v našej spoločnosti radikálne obracia a mení, honba za senzáciami a lacnými bulvárnymi informáciami pomaly prestáva byť atraktívna. Aspoň dúfam, že tragédia, ktorá otriasla Slovenskom minulý rok v januári, posunula naše vnímanie médií a ich zodpovednosť niekam vyššie. Mali by si to uvedomiť všetci vrátane politikov, ktorí vedú štvavé vojny proti novinárom. Áno, bulvár tu bude vždy, ale zároveň sú tu aj poctiví novinári, ktorí nebažia po falošných senzáciách, ale hľadajú pravdu a odkrývajú špinu, ktorá sa dlhodobo hromadila kdesi pod povrchom.

Aké boli vaše prvé dojmy po vzhliadnutí filmu *Štvorec*, poznali ste aj predošlé snímky Rubena Östlunda? V podstate ste z rovnakej generácie, a preto by ma zaujímalo, či máte so švédskym režisérom pocit akéhosi súznenia na diaľku. Máte na konte desiatky divadelných inscenácií a mnoho ocenení, neláka vás vyskúšať si aj filmový žáner?

Štvorec bol môj prvý Östlundov film, až potom som si pozrel *Vyššiu moc, Play* a *V moci davu*. Možno to znie trúfalo, ale áno, mám pocit súznenia, porozumenia, podobného zmyslu pre humor, páčia sa mi jeho postavy a situácie, do ktorých ich vo svojich filmoch dostáva. Pri *Vyššej moci* som si niektoré scény prehrával viackrát za sebou a veľmi som sa s tým filmom dokázal stotožniť. Breakdown hlavného hrdinu vo finále filmu považujem za jednu z najsilnejších filmových scén, aké som naposledy videl. Je to veľmi zaujímavý tvorca, scenárista aj režisér a obdivujem jeho všestrannosť. Veľmi túžim po tom napísať a natočiť vlastný film, ktorý by bol taký silný, múdry a ešte aj vtipný, ako sa to podarilo Rubenovi Östlundovi.

Rozhovor s režisérom Mariánom Amslerom
viedli Darina Abrahámová a Katarína Quisová

INTELEKTUÁLI A SPOLOČNOSŤ

Kto je vlastne intelektuál? Čo je podstatou úlohy intelektuála v živote spoločnosti? Do akej miery závisí táto úloha od vlastnej voľby a ako ju ovplyvňuje spoločenská objednávka? Aké okolnosti a situácie nútia intelektuála rozmýšľať a rozhodovať sa, či má „odísť, kritizovať alebo byť lojálny voči spoločnosti"? Aké sú dôsledky takejto voľby?

Sokrates odpovedal jasne. Hoci spochybňoval legitimitu aténskych bohov a „kazil" mládež, považoval sa za lojálneho občana. Napriek výhradám vďačil Aténam za možnosť žiť zmysluplne. Sokrates definoval svoj vzťah k Aténam podobenstvom vzťahu ovada ku koňovi: tak ako žihadlo ovada preberie koňa z letargie, udržiava ovada pri živote krv koňa. Sokrates napriek naliehaniu priateľov, aby pokojne prežil zvyšok svojho života vo vyhnanstve, odmietol ujsť. Vzdorujúci a zároveň lojálny ostal a zomrel podľa vôle a rozhodnutia aténskeho senátu. Svoj zmysel života videl v kritike spoločnosti.

Podľa sokratovského ideálu je teda úlohou intelektuála sledovať a spochybňovať mýty a ideály spoločnosti, v ktorej žije. Na jednej strane ohrozuje ľudí, ktorí majú v rukách moc, na druhej, podrobiac sa diktátu svedomia či princípu, môže ohroziť svoju vlastnú existenciu.

Intelektuála nedefinuje len inteligencia, ale aj kritický postoj k akémukoľvek *status quo* v spoločnosti. Brilantná myseľ, ktorá lojálne a nekriticky slúži nastolenému poriadku, akokoľvek liberálnemu, nie je mysľou intelektuála. Byť intelektuálom znamená vedome a z vlastnej vôle sa spoločensky angažovať. V žiadnom prípade to nie je údel, ku ktorému je intelektuál odsúdený.

Ak súhlasíme s takouto definíciou intelektuála, potom je logické, že prestať byť intelektuálom je taktiež vecou osobného rozhodnutia. Kritický postoj ako atribút skutočného intelektuála nemožno zaujať a zachovať za neexistencie individuálnej autonómie.

Hoci úloha intelektuála ako „spoločenského svedomia" či „diablovho advokáta" skutočne predpokladá vziať na seba zodpovednosť za obranu bezmocných, podnecovanie lenivých a napomínanie tyranov, hlavný záväzok má intelektuál voči vlastnému svedomiu a mravným princípom. Ak spoločnosť požaduje od intelektuála, aby vždy a všade uplatňoval právo „kritizovať", znásilňuje tým intelektuálnu autonómiu rovnako ako cenzúra ktoréhokoľvek tyranského režimu. Kedže hodnoty autonómie a zodpovednosti sú navzájom závislé, oboje sú nevyhnutným predpokladom pestovania kritického postoja.

Autonómii a zodpovednosti sa však často upiera možnosť vyjadrenia, alebo sa dostávajú do vzájomného konfliktu. Represívne režimy zvyčajne zaháňajú intelektuálov do vnútorného či vonkajšieho exilu alebo ich zvádzajú, ba dokonca vydierajú, aby zradili svoje záväzky voči mravným princípom a verejnosti. Tí, ktorí odolajú, robia tak za cenu osobného rizika a navyše s nejasným výsledkom. Aj keď nie tak očividne, má osud intelektuála v otvorenej a stabilnej spoločnosti tiež svoje dôsledky. Profánne potreby života, lákadlá bohatstva a pohodlia, ľahostajná verejnosť a prostredie sebauspokojenia zaháňajú intelektuála do exilu subtílnejším, nie však menej osudovým spôsobom.

Samuel Abrahám,
šéfredaktor Kritika & Kontext

Ruben Östlund
Foto Tobias Henriksson

SNOBI VOLAJÚ PO TOM, ABY SOM SI Z NICH UŤAHOVAL

ŠVÉDSKY REŽISÉR RUBEN ÖSTLUND, VÍŤAZ ZLATEJ PALMY Z CANNES, NAKRÚTIL SKVELÚ KOMÉDIU ŠTVOREC

Švédskemu režisérovi Rubenovi Östlundovi stačí nahodiť jednoduchú situáciu: dobre situovaný a spoločensky rešpektovaný muž sa cestou do práce dostane do zmätku na ulici. Kým niekto volá o pomoc, jeho okradnú. Nič špeciálne.

A predsa na takej drobnosti dokáže postaviť mimoriadne bohatý, provokujúci a zábavný film o tom, s akými všetkými problémami sa dnes musíme vyrovnávať. Bohatí Švédi to nemajú o nič ľahšie ako v iných častiach sveta. Za film *Štvorec*, ktorý sa hrá práve v našich kinách, získal Östlund celkom zaslúžene Zlatú palmu v Cannes.

Škandinávski režiséri sú teraz špecialistami na filmy a seriály o zločinoch. Treba mať strach na švédskych uliciach?

Otec mi rozprával, ako ho raz rodičia poslali do centra Štokholmu, aby sa hral. Mal len šesť rokov a na krku ceduľu s adresou a telefónnym číslom.

V päťdesiatych rokoch sa ľudia pozerali na iných cudzích ľudí s dôverou, videli v nich tých, ktorí prídu na pomoc, ak sa dostanú do problémov. Ja už svoje deti vychovávam celkom inak. Nie som iný ako väčšina Švédov, dnes deti upozorňujeme na to, že cudzí človek môže byť hrozbou.

Robíme to napriek tomu, že naša spoločnosť je stále rovnako bezpečná. Štatistiky žiadne zvýšené riziko zločinu nezaznamenali.

Čo sa teda zmenilo, že sa zmenil váš postoj?
Prestávame žiť spolu. Vo Švédsku sa v poslednom čase začali vytvárať spoločenstvá ulice. Je to veľmi agresívne, dosť mi to naháňa strach. Ako keby sme vydávali signál: beriem zodpovednosť za to, čo sa deje na mojej ulici, čo je o ulicu ďalej, ma nezaujíma.
Už sa nevieme dohodnúť na spoločnom záujme, už vlastne ani nevieme, na čo vlastne spoločnosť je. Ak sa deje neprávo na verejnom priestranstve, kto má zakročiť? Obchody? Alebo štát? Alebo kto?

Váš film sa začína práve scénou z ulice, vášho hlavného hrdinu na nej okradli. Máte zlé skúsenosti z ulice?
Stalo sa mi niečo veľmi podobné, ale nestalo sa mi nič zlé. Bol krásny deň, šiel som z domu do práce, keď zrazu počujem kričať ženu. Kričala pomoc, pomoc! To je veľmi silné slovo, pomoc, smeruje na každého. Preto sme sa všetci otáčali, zvedaví, čo sa deje.
Utekala do náruče muža, ktorý stál tesne vedľa mňa, chytila ho za plecia a stále kričala. Musíš mi pomôcť, musíš mi pomôcť, inak ma zabije!
Vzápätí sa v dialke ozvala druhá žena. Bol to teror, všetci boli super vystrašení. A ten muž vedľa sa na mňa otočil, teraz ma istíš, povedal. Vôbec sa mi nechcelo pliesť sa do bitky, ale nechcel som ani len tak odísť. Prekonal som sa.

Aj vás pritom okradli?
Nie. Aj tak však na ten moment nezabudnem, pretože som sa naozaj prekonal. Narušil som kruh svojho pohodlia, vyšiel som z neho a cítil som sa veľmi dobre.
Bol som na seba hrdý, hoci sa vám to môže zdať smiešne. Keď sa niečo takéto deje, človek väčšinou býva paralyzovaný, nevie, čo má robiť. Je to pochopiteľné, niekedy to naozaj môže byť nebezpečné a je lepšie volať políciu. No niekedy stačí zdrapiť človeka a obrátiť sa k nemu. Komunikovať,

Alexander Bárta

rozprávať sa s ním, vyjsť zo svojej izolácie. Niečo také by sme sa mali všetci učiť na základnej škole.

Vo filme naznačujete, že domáci majú tendenciu prisudzovať vinu prisťahovalcom. Aký postoj k nim švédski politici zaujali?
S utečencami je to podobné ako so žobrákmi. Žobranie je ponižujúce aj pre toho, kto pýta, aj pre toho, kto dáva, pretože je to silne personifikované.
A mne sa niečo na tejto dohode nepáči. Nepáči sa mi, že sa zodpovednosť preniesla na jednotlivca. Všetko záleží na ňom, či žobrákovi peniaze dá, alebo nedá. Ak mu peniaze nedám, som zlý človek? V mojej moci predsa nie je tento problém vyriešiť. V mojej moci nie je vyriešiť problém utečencov.
Na spoločenskej úrovni by sme sa mohli rozprávať o tom, či by nebolo dobré zvýšiť dane o 0,01 percenta a výnos použiť na pomoc. Namiesto toho však liberálny individualizmus všetko preniesol na jednotlivca, všetku zodpovednosť, všetok tlak. Potom sa znižuje naša schopnosť organizovať sa, spájať sa. Nevieme si povedať: poďme s tým niečo urobiť!

Jednou z vašich veľkých tém je politická korektnosť, vtipne sa s ňou pohrávate. Nebojíte sa, že si to populisti zle vysvetlia?
Dúfam, že nie, ja mám rád politickú korektnosť a považujem ju za dôležitú. S Claesom (Claesom Bangom, hercom v hlavnej úlohe, pozn. red.) sme sa pri nakrúcaní často doťahovali, pretože on je Dán a Dáni vždy obviňovali Švédov z toho, že sme príliš politicky korektní.
Áno, niekedy je to smiešne, ale namietať proti politickej korektnosti sa mi zdá choré. Všemožne by sme sa o ňu mali usilovať, veď bojovať za politickú korektnosť znamená bojovať za rovnosť.

Čo pre ňu robíte vy?
Môžeme o ňu zápasiť na politickej úrovni, ale to mňa nezaujíma. Som unavený z politických debát, v ktorých ľavica napáda pravicu, z debát, pri ktorých sa treba zaradiť na jednu alebo druhú stranu.

Nevidím zmysel v tom, že politická korektnosť sa stáva súčasťou straníckych vyhlásení, vystúpme už z týchto politických hier. Poďme sa rozprávať radšej o altruizme, rozprávajme sa o tom, čo vie jeden človek urobiť pre druhého a ako vieme spoločne žiť. Ako Francúzi radi hovoria: vivre ensemble.

Váš hrdina sa po okradnutí dostáva do série situácií, ktoré napriek úsiliu nezvláda presne tak, ako moderná spoločnosť diktuje. Nemyslíte si, že dnes v nej príliš moralizujeme?
Otázkam morálky sa dnes nedá vyhnúť. S morálkou sme v neustálom dialógu, či chceme, alebo nechceme. Takmer každá situácia, v ktorej sa ocitneme, nás z nej neustále skúša.
Niekedy vieme na jej požiadavky odpovedať dobre, inokedy nie a niekedy nevieme zareagovať vôbec. Sme ľudia, to je náš údel. Myslím si však, verím tomu, že nás veľmi provokuje a vyrušuje, keď vo svete vidíme nespravodlivosť a nedostatočnú harmóniu.

Kristína Kúdelová
Z rozhovoru pre denník SME, krátené

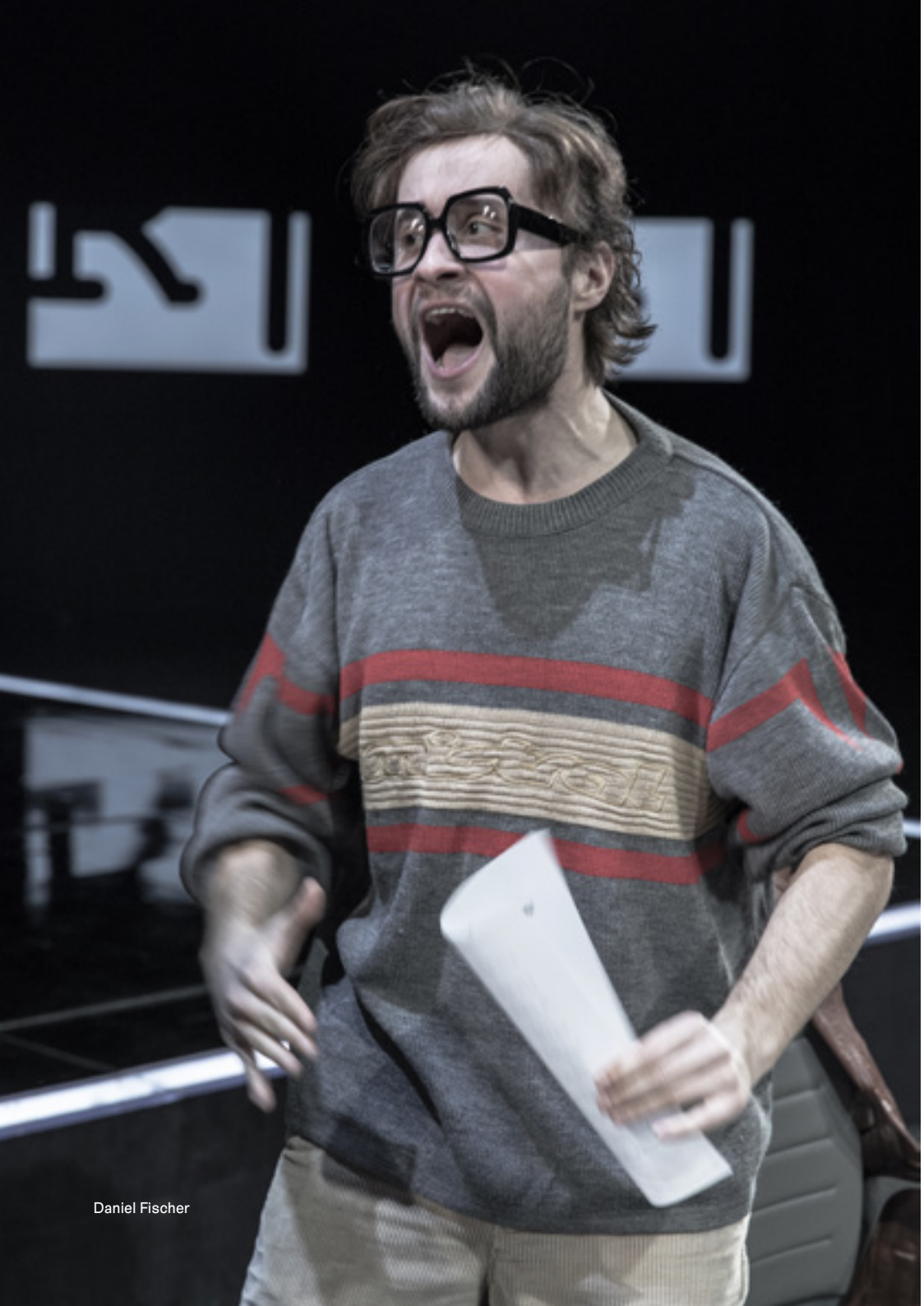

Daniel Fischer

NAJŤAŽŠIE JE POZNAŤ SEBA SAMÉHO

Dnešný človek myslí plytko, príliš do šírky, chce mať veľa informácií, chýba mu hĺbka. To je jedna z myšlienok filozofky a fenomenologičky, profesorky Anny Hogenovej. Môže si to človek dovoliť v dnešnej tekutej a rýchlej dobe?
Som presvedčená, že áno, ale trošku sa musí o to sám starať, pretože inak ten život utečie a nemá skoro žiaden hlboký zmysel. A to je potom ťažké, často vyhorí a to je škoda.

K čomu vám bude byť hlboký, keď nestihnete dnešné tempo, ujde vám vlak?
Bez hĺbky človek nikdy nemôže byť u seba samého a ak má mať život cenu, musí byť z vlastného prameňa, nemôže byť z tých podsunutých prameňov, ktoré prichádzajú z nových miest okolo nás. A k tomu sa potrebuje „uzobrať" a „uvlastniť". To sú také dve filozofické slová, ktoré sú možno trošku temné. To, čím on existuje najviac a najvlastnejšie, to je vlastne to najťažšie vôbec, pretože to, čím je najvlastnejší, je s ním úplne stotožnené. My si to nemôžeme zo seba vybrať a pozerať sa na to a opisovať to. K tomu vlastnému sa dostávame vždy tak trošku, teraz to poviem trochu tvrdo, len keď narazíme na cudzie a potom sa odtiaľ odrazíme k sebe samému. Čiže, čo je domov, spoznávame až vtedy, keď oň prídeme, keď ho strácame… A to, čo nám najviac patrí, čím bytostne sme, to je najťažšie poznateľné. Najťažšie je poznať seba samého, tak ako to bolo napísané v Delfách. Dnešný človek nevie o tom, že by to mal vedieť, nechce to vedieť, pretože je to veľmi pomalé a svet letí, uteká.

A ako sa potom taký sám sebe nepoznaný, odpojený človek cíti, prečo je dôležité, aby som sama o sebe vedela, kto som, v tej hĺbke?
Najťažšie je stretnúť samého seba naozaj, keď je človek sám v sebe a je to „uvlastnené", tak je šťastný. Vo filozofii tomu hovoríme: tíšina duše.

Stretnutie so sebou samým v tej hĺbke, ktorá znamená, že sa človek nebojí, nebojí sa ani smrti, ničoho, že ho vyhodia z práce alebo že starne. Ale pokiaľ nie je takým, že žije z vlastného prameňa, tak potrebuje rauš. Potrebuje úteky od seba samého, potrebuje sa neustále presviedčať, že je jednotka, a k tomu používa všetky možné prostriedky marketingového i nemarketingového typu. Je to vlastne človek, ktorý má napríklad veľmi veľa peňazí, obrovské možnosti, ale nikdy nestretol tú najvlastnejšiu možnosť, cez ktorú existuje, cez ktorú je.

Môžu s tým súvisieť depresie, úzkosti, prázdno. Je to dôvod, následok toho odpojenia?

Áno. Dnešný človek nie je zo seba samého, existuje z niečoho, čo je mu podsúvané okolím… Aby sa človek sám so sebou stretol, potrebuje tú cudzinu, no nie je to cudzina, kam by šiel za dobrodružstvom. Dobrodružstvo je tiež len forma úteku od seba samého. Musí sa stretnúť s tým, čím najviac je (existuje), a v tom je bytie toho všetkého. Sme „súcniari", ako hovoríme vo filozofii. Žijeme len pre súcna, pre veci, ktoré sú okolo nás, a keď ich vlastníme, máme pocit, že sme. Ale to je lož. My môžeme byť len z toho, čím najviac sme a to sú naše najvlastnejšie možnosti. A to je vtedy, keď človek vedie rozhovor, ktorý je pravdivý – vo filozofii sa tomu hovorí, podľa Heideggera, uvlastnenie. Chce to odvahu. Chce to odvahu sa trochu líšiť, hľadať seba samého. Celý život je vlastne jedna veľká cesta a hľadanie. A k tomu, čo je nám vlastné, sa dostávame iba v okamihoch. To nie je žiadne vlastnenie seba samého na dlhý čas. My sa stretávame vo vyhrotených chvíľach, keď sme z tej cudziny akoby vrátení k sebe samým, stretneme samých seba. Je to len blesk, tak ako hovorili Gréci – Všetko riadi blesk. Aj keď nemá človek všetko to najlepšie, čo by si prial, má niečo, čo mu nemôže nikto zobrať a z toho žije a žije autenticky. Dnešný človek nie je autentický.

Scéna

Má to podľa vás nejaký zmysel, po vašej celoživotnej skúsenosti, to, čo mi hovoríte? Tá chvíľa, že to pravé je len blesk, je to len nejaký okamih?
Má, pretože vám to presvetlí a prežiari celý ďalší život. V mojom živote ma postretlo množstvo katastrof, zomrel mi manžel, syn. A v tomto pomôže najlepšie filozofia. Ľudia chodia hľadať istotu do kostola. No nájsť istotu v sebe samom, to je to najnutnejšie vôbec. Nejde o istotu, ktorá by patrila iba mne osobne. Tá istota, my tomu hovoríme apodiktická, znamená stretnutie s bytím. A to bytie, povedané filozoficky, je pozadie, z ktorého sa zjavuje úplne všetko. Ak ja vystúpim od súcien k bytiu, ktoré je tým pozadím, nemám strach. Odpojili sme sa od bytia…
Človek k sebe samému môže dôjsť len vlastnou cestou, uvlastnenou cestou, na to neexistuje žiadna kuchárska kniha. On má v sebe priváciu. Tá privácia je nedostatok niečoho podstatného. Ľudia, ktorí žijú v súcnach, majú autá, domy, všetko možné, ale nestačí im to. Chýba tam niečo najpodstatnejšie, to je tá privácia, nedostatok. Hľadajú cestu von ako ten povestný chlapec, ktorého vedie grécky pedagóg z jaskyne poznania. A ako vylieza z jaskyne, ocitá sa zrazu v akomsi komíne. Je tam úplne sám, nemôže ani hore, ani dole. Je to teda miesto, kde sa všetky istoty, ktoré dovtedy človeka vyplňovali, úplne stratia. Príde úplne o všetko. Keď príde o všetko, vyprázdni sa. Hovoríme, je plný prázdnoty. A pretože rovnaké sa poznáva rovnakým, tak pokiaľ sa človek dostane do stavu, ktorému hovoríme chórizmos, je v tejto chvíli schopný stretnúť sa s bytím. Pretože bytie je tiež plnou prázdnotou… Človek musí stratiť všetky istoty, ako ten chlapec, keď vylieza z jaskyne. Je to v podstate absurdita. A to sú strašné skúsenosti. A keďje v človeku už úplná prázdnota, už tam nie je ani boh, vôbec nič, môže sa bytostne stretnúť s tým, čo je tiež plnou prázdnotou. A to je práve to bytie. To je tá pravda. To je tá pravda s veľkým P. Volá sa neskrytosť, pretože zostáva v skrytosti a človek ju musí, ako hovorí Patočka, z tej skrytosti vytrhnúť, vyrvať.

Čo môžeme urobiť, aby sme sa k tej pravde dostali? Hovoríte, že treba nájsť tú odvahu k tomu, aby mohol byť človek sám, pretože keď je sám, môže zostupovať do hlbín. Je potrebné prijať bolesť, smútok. Pretože dnes nás každý kouč učí, ako byť šťastný, pozitívny, veselý. Vy hovoríte, že smútok prehlbuje. Čo urobiť, aby sme sa dostali k sebe?
Na to je jednoduchý recept, starý viac ako dvetisíc rokov, a volá sa starosť o dušu. Starostlivosť o dušu je v podstate rozhovor, ktorý človek vedie so sebou samým a vedie ho tak, že ide do rizika. To znamená, že má v sebe odvahu, že stretne niečo, čo neunesie… Dnes je veľa teórií právd. Každý má svoju. Táto postmoderná doba je unavená, každý si myslí, že môže byť prezident a ono to tak skoro aj vyzerá. Každý má pocit, že jeho videnie sveta je to, ktoré treba brať nutne vážne, ale keď sa nad tým zamyslíte… tvrdenie, že každý má svoju pravdu, je v podstate tiež len jedna pravda. V dnešnej dobe je dôležité, že človek je neuveriteľne blúdiaci a hľadajúci. Heidegger používa takú krásnu metaforu. Hovorí o námorníkovi, ktorý je zrazu uprostred mora, bez vetra, a zostane tam sám asi dva mesiace. Dostáva sa naozaj do bytostného rozhovoru, je sebou samým v hĺbke. Je možné, že príde aj búrka, jednoducho život a smrť sú tak blízko, že sú skoro to isté. Je tam sám, hrozne dlho v tej neistote, ale vydrží to. To je to, čo chýba dnes instantnému človeku… Raz som sa rozprávala s človekom, ktorý prešiel Atlantik z Anglicka do Ameriky na nejakej bárke, prežil niečo podobné. A keď bol blízko amerických brehov, hovoril: v tej chvíli som presne vedel, že ak sa vrátim domov, koho navštívim a koho už nikdy. Človek sa vyčistí od toho balastu, ktorého má veľmi veľa a dnešná agresívna doba, kde sú všade reklamy a všetky pôsobia na podvedomie, tie z toho človeka robia disipáciu (roztrúsenosť) takého druhu, že nie sme v sebe. Sme jednoducho roztrieštení, všetci sa zúfalo hľadáme… Dnešnému človeku chýba opravdivosť, stále sa na niečo hrá.

Krátený prepis videorozhovoru, ktorý s A. Hogenovou viedla O. Drtinová na Aktuálne. cz, zdroj DVTV. Preložila Z. Konečná.

Alexander Bárta

PÁN DOKONALÝ UROBIL CHYBU

ŠVÉDI NÁS ŠKOLIA KOMÉDIOU O POLITICKEJ KOREKTNOSTI

Film Štvorec je skvelou ukážkou, kam sa škandinávska spoločnosť dostala.

Nosí oranžové ponožky tak, ako sa dnes na elegantného muža zo západoeurópskej metropoly sluší. Oblek mu dokonalo sadne, biela košeľa sekne a posledným premysleným detailom je červený rám na okuliaroch. Hlavný kurátor Kráľovského múzea v Štokholme bezchybne reprezentuje švédsku umeleckú scénu. Keby bol čo len o milimeter bližšie k dokonalosti, médiá by to už asi neprežili. Už takto sú z neho hotové. Má síce zlozvyk o výtvarnom umení nezrozumiteľne teoretizovať, hovorí o výstave – nevýstave, objekte – neobjekte, keď ho však menej skúsené publikum poprosí o preklad, bez problémov vyhovie. Nedá najavo, že je vzdelanejší a intelektuálne podkutejší, je politicky korektný. Ak dnes na niečo do kina, tak potom na film, kde tento muž je hlavnou postavou.

PÁN DOKONALÝ MÁ PROBLÉM

Švédsky film *Štvorec* k nám prichádza štyri mesiace po tom, ako získal Zlatú palmu v Cannes. Nakrútil ho Ruben Östlund, nová hviezda svetovej kinematografie. Je skvelým formalistom a zároveň vzácnym prípadom autora, ktorý má skvelý nápad na príbeh. Žiadne konštrukty. Zápletku nemusí fabulovať, vychádza z jednoduchej, ale údernej situácie.
Hlavný kurátor múzea, volá sa Christian*, práve chystá veľkú inštaláciu na nádvorí pred múzeom. Má otestovať návštevníkov v tom, ako dokážu rešpektovať ľudské práva a či vedia spravodlivo pristupovať ku každému,

* V divadelnej verzii Fabrice

koho stretnú. V nadšení a sústredenosti z organizovania prác ho však vyruší incident na ulici: okradnú ho.

Všetko, čo nasleduje potom, zas testuje jeho. Je politická korektnosť, o ktorej tak pekne káže, preňho taká prirodzená? Vie sa jej držať, aj keď je v kríze?

Podriadený mu poradí, aby pohyb svojho ukradnutého mobilu sledoval pomocou aplikácie na webe a tak vystopoval zlodeja. Vďaka tomu zistí, v ktorom dome býva, iba nevie, v ktorom byte. Radšej teda rozpošle výstražný list všetkým obyvateľom naraz, predpokladá, že v dome na predmestí bude dosť kriminálnikov. Trochu necitlivé a nekorektné? Riadne. A to je iba začiatok. Potom začne robiť chyby aj v práci. Nemyslí zle, ale nedomýšľa.

ZLYHÁVA, ALE SYMPATICKY.

Prípadných divákov upozorňujeme: *Štvorec* na nich bude pôsobiť ako ukážka z iného sveta. Hoci sa v nej hovorí o politickej korektnosti, nie je to sociálna dráma. Je to moderný príbeh o dynamickej spoločnosti. O spoločnosti, ktorá myslí, uvažuje, zlepšuje sa, je sebavedomá, je vychovaná aj bohatá. Ruben Östlund mal u nás pred tromi rokmi film *Vyššia moc* o mladej rodine na lyžovačke, aj zaň dostal prestížnu cenu v Cannes. To bol však ešte celkom komorný film. je už veľká filmová kompozícia, evidentne ju nakrútil s pohodlným rozpočtom.

Peniaze však neminul len na vizuálnu exhibíciu, a ale na to, aby sa v každej zložke prejavila kvalita. Od architekta a kostýmového výtvarníka cez náročnú logistiku v reálnych priestoroch múzea až po výborného Claesa Banga v hlavnej úlohe. A za peniaze si najmä mohol dovoliť zaplatiť čas, kým vznikol pevný príbeh.

Östlund v ňom reťazí drobné, ale rozličné situácie, ktoré Christiana obnažujú a definujú v jeho rôznych spoločenských rolách. Okrem toho, že je riaditeľ múzea, je aj exmanžel, otec, občasný milenec, zákazník, sused.

Martin Šalacha, Richard Autner, Mária Breinerová

Sára Baranová, Lea Lachkovičová

Ženy si o ňom môžu myslieť, že je egoistické prasa, podriadený, že je arogantný, deti majú skúsenosť, že je netrpezlivý. Zlyháva, ale predsa sa správa sympaticky a pochopiteľne.

KTO VERÍ ĽUĎOM?

Aj svoje dcéry raz Christian vezme do múzea, lebo veď vypĺňa víkend, keď ich má na starosti. Pred vstupom na výstavu majú návštevníci hlasovať: kto verí ľuďom, nech stlačí gombík vpravo, kto neverí ľuďom, nech stlačí gombík vľavo. Štatistika je jednoznačná, Švédi sú dôverčiví. Hneď v prvej miestnosti ich však nápis na podlahe vyzýva, aby si vybrali z vrecka mobil a peniaze a nechali ich tam, kým si pozrú všetky ostatné miestnosti.
Škandinávci tvrdo pracujú na tom, aby sa priblížili k ideálu verejného spolunažívania a Švédi sa v tom možno dopracovali najďalej. Ruben Östlund by o tom mohol s hrdosťou nakrúcať, ale vychovali ho inak. On radšej úprimne hovorí o tom, aké ťažké je pre jednotlivca v praxi plniť úlohy, ktoré sú pre spoločnosť teoreticky samozrejmé.
Na Christianovi sa vo filme Štvorec budete často smiať, to však ešte neznamená, že ho nie je za čo obdivovať. Každá inštitúcia by mohla byť šťastná, keby takého šéfa mala.

Kristína Kúdelová
Recenzia uverejnená v denníku SME

NOT TO CAPTURE AN IMAGE, TO MAINTAIN ONE

Proces demokratizácie fotografie ako takej je nezastaviteľný. Médium fotografie opätovne stojí na prahu prehodnocovania vlastných výrazových prostriedkov, svojho významu i funkcie. Osobné archívy vo forme, v akej sme ich poznali, viac neexistujú. Boli pretransformované na internetové profily, poskytujúce dôkladne nakurátorovaný audiovizuálny zážitok. Naše virtuálne alteregá odzrkadľujú idealizované predstavy našich individuálnych existencií. Nie sú obrazom reality, ani našich predstáv o sebe. Predostierajú optiku, akou chceme, aby nás videli „tí druhí".

Fotografia je od svojho počiatku úzko prepojená so smrťou – umŕtvuje prítomný okamih. Obrala médium maľby o jeho pôvodnú funkciu realistického zaznamenania „skutočnosti", v radikálnych ponímaniach vyfoteným objektom svojho záujmu dokonca „kradne dušu".

„Zrkadlo s pamäťou", ako fotografiu nazývali v 19. storočí v nadväznosti na techniku daguerrotypie, sa postupne pretransformovalo na fotografický negatív, instantný záber z polaroidu, dáta na pamäťovej karte, až po zoskupenie pixlov na obrazovke našich smartfónov. Každá nová technológia, pokrok, vylepšenie predpokladali zánik predošlej techniky.

Keďže tento vývoj priamoúmerne smeruje k čoraz jednoduchšiemu a rýchlejšiemu zhotovovaniu fotografických obrazov, niekoľkokrát bol predpovedaný koniec fotografie, koniec fotografického remesla aj koniec fotografie ako umeleckej tvorby. Zánik jedinečnosti a mágie fotografického obrazu, ktorý so sebou priniesol vo svojich prvopočiatkoch.

V skutočnosti však nastala „iba" nevyhnutná transformácia fotografického média. Nastupujúca generácia umelcov buď priamo adoptovala nové technológie, alebo vo svojej tvorbe adoptovala ich výrazové prostriedky.

Aké stanovisko má zaujať portrétna fotografia v časoch, keď je autoportrét zredukovaný na banálny narcistický úkon? V roku 2016 bolo približne zo 40 miliárd obrazov uverejnených na Instagrame 262 miliónov ‚selfies'. Aký dosah zanechajú tieto fakty, ako i nové platformy na zdieľanie obrazov na tvorbu nastupujúcej generácie výtvarných umelcov?

Napriek vizuálnemu presýteniu a degradácii všetkých foriem fotografických obrazov je jej relevantnosť na vzostupe. Najjednoduchším príkladom tohto faktu je stále stúpajúca tendencia komunikovať skrz obraz na úkor písaného slova, ktoré môže postupne stratiť význam. Fotografia neskončila, pravdepodobne ani neskončí. Nie v blízkej budúcnosti. Prehodnocujú sa však jej zaužívané formy, žánre, spôsob, akým sa s fotografiou stretávame.

Obrazy prezentované v rámci selekcie pre inscenáciu *Štvorec* predstavujú experimentálne prístupy k zaznamenávaniu technického obrazu, balansujú na pomedzí analógového a digitálneho priestoru, osobnej a odosobnenej výpovede. Napriek eklektizmu vizuálnych, či tematických vyjadrení, majú tieto obrazy niečo spoločné. Upriamujú pozornosť na spôsob nášho dívania sa - skúmajú ako a na čo upierame svoj pohľad a ako tento akt zaznamenať čo najlepšie. Diela odprezentované v inscenácii *Štvorec* pochádzajú od trojice slovenských autorov v zložení: Leontína Berková (Rozšírené médium fotografie, 2018), Martina Mäsiarová (Hora, 2018) a Boris Sirka (Leviathan, 2015).

Ľuboš Kotlár

Scéna

MARIÁN AMSLER

(1979)

Vyštudoval divadelnú dramaturgiu a následne doktorandské štúdium v odbore divadelná réžia na VŠMU v Bratislave. Je spoluzakladateľ a režisér Divadla Letí v Prahe. Ako hosť režíroval v mnohých slovenských a českých divadlách (Slovenské národné divadlo v Bratislave, Divadlo Aréna, Divadlo Astorka, Divadlo Andreja Bagara v Nitre, Slovenské komorné divadlo v Martine, Národné divadlo v Brne, Dejvické divadlo, Divadlo na zábradlí, Divadlo Jozefa Kajetána Tyla v Plzni, Divadlo Petra Bezruča v Ostrave, Klicperovo divadlo v Hradci Králové a ďalšie). Za svoje inscenácie Čechovových hier *Platonov* a *Ivanov* získal dvakrát ocenenie DOSKY v kategórii objav sezóny. Inscenácia *Platonov* získala ďalšie ceny na festivaloch Zlomvaz v Prahe, *Setkání* v Brne a hlavnú cenu poroty na Medzinárodnom festivale vysokých divadelných škôl vo Varšave. Za inscenáciu *Pohania* v Slovenskom národnom divadle získal ocenenie DOSKY v kategórii najlepšia réžia. Inscenácia *Fanny a Alexander* získala cenu DOSKY v kategórii najlepšia inscenácia sezóny. Od roku 2010 až do roku 2014 pôsobil ako umelecký šéf HaDivadla v Brne. Od roku 2015 do roku 2018 ako umelecký šéf bratislavského Divadla Astorka. V súčasnosti je režisér na voľnej nohe, pravidelne spolupracuje s nezávislým divadlom DPM a pôsobí ako pedagóg réžie na Vysokej škole múzických umení.

SLAVO SOLOVIC

(1974)

Slovenský hudobný skladateľ, producent a aranžér. Je autorom hudby množstva divadelných hier, opier, filmov, seriálov a hudobných projektov. V roku 2018 získal slovenskú národnú filmovú cenu Slnko v svieti za hudbu k filmu *Čiara*.

Pravidelne komponuje hudbu k predstaveniam Divadla Aréna (*Bella figura*, *Podvolenie*, *Lesk a bieda kurtizán* atď.), GUnaGU (*Horúce leto 68*, *Herečky*, *Odvrátená strana mesiaca*, *Muži sa minuli* atď.), Astorka (*Višňový sad*, *Kontajner Paríž**, *Sylvia* atď.). Za hudbu k inscenácii *Disco Pigs* získal prestížnu slovenskú cenu DOSKY a za hudbu k hre *Pohania* (SND) získal nomináciu na ocenenie DOSKY.

Ako aranžér spolupracoval na projektoch *Korben Dallas Symphony, Hra strún* (spojenie rómskej hudby s orchestrom), *Longital suita, Analemma*, a na množstve orcheatrálnych úprav a aranžmánov pre Viva Misica festival, Konvergencie, Rstv.

Ako producent spolupracoval s mnohými slovenskými a českými hudobníkmi. V roku 2018 so speváčkou Shinou z Longitalu nahrali mrazivý album *Analemma* (Richard Müller, Kryštof, Jana Kirschner, Longital).

JURAJ KUCHÁREK

(1984)

Vyštudoval scénografiu u prof. Čorbu a prof. Cillera na VŠMU v Bratislave. Po ukončení štúdia sa presadil najmä ako televízny architekt v Česku aj na Slovensku. Podieľal sa na scénach k televíznym formátom (Prvá Česko-Slovenská SuperStar, Adela Show, Fenomén, Leť s Dance 5 a mnohých ďalších).

Taktiež je autorom scén k odovzdávacím ceremoniálom: Ceny nadácie Tatrabanky za umenie, CE.ZA.AR, Slnko v sieti.

V divadle je autorom scén do inscenácií Slovenského národného divadla *Pohania,* Anna Jablonská (2012), *Jane Eyrová,* Charlotte Brontëová (2014), *Fanny a Alexander,* Ingmar Bergman (2016) – všetky v réžii Mariána Amslera. V Divadle Aréna *Povstanie* (réžia Sláva Daubnerová, 2014), *Podvolenie,* Peter Lomnický (podľa románu Michela Houellebecqa) v réžii Mariána Amslera. V Klicperovom divadle Hradec Králové *Škola žien* (réžia Marián Amsler, 2015), v Juhočeskom divadle České Budějovice *Kreutzerova sonáta* (réžia Lukáš Brutovský, 2015), v divadle J. K. Tyla Plzeň *Úklady a láska,* Friedrich Schiller (réžia Marián Amsler, 2015), V Štátnej opere Praha *Romeo a Julia,* Charles Gounod (réžia Sláva Daubnerová, 2016).

Bol štyrikrát nominovaný na divadelné ocenenia sezóny DOSKY za najlepšiu scénografiu sezóny (2012, 2014, 2015, 2016).

MARIJA HAVRAN

(1966)

Výtvarné vzdelanie získala najprv na Strednej umeleckej škole, odbor grafický dizajn v Novom Sade, potom na Vyššej škole výtvarných a úžitkových umení v Belehrade. V rokoch 1991 – 1996 študovala na Katedre scénografie a kostýmového výtvarníctva v Bratislave na Vysokej škole múzických umení v Bratislave u prof. Jozefa Cillera. Doktorandské štúdium absolvovala na VŠMU u prof. Milana Čorbu. Doktorát obhájila v roku 2002 dizertačnou prácou na tému Dandy – Dandizmus ako umenie sebaštylizácie.

S výnimkou krátkeho pôsobenia ako asistentka Aleša Votavu na katedre scénografie a kostýmového výtvarníctva pôsobí ako scénografka a kostýmová výtvarníčka v slobodnom povolaní. Spolupracuje s mnohými významnými režisérmi takmer vo všetkých profesionálnych divadlách na Slovensku i v mnohých divadlách v zahraničí. Vytvorila návrhy kostýmov a príležitostne aj scén k vyše sto inscenáciám, pre SND napr. k inscenáciám *Demokrati*, *Marate – Sade*, *Nože v sliepkach*, *Úklady a láska*, *Leonce a Lena*, *Matka Guráž*, *Faust*, *Vojna a mier* a mnohé iné. Je trojnásobnou nositeľkou ceny DOSKY za najlepší divadelný kostým (2007, 2012, 2014). Žije v Bratislave.

STANISLAVA VLČEKOVÁ

(1981)

Absolventka Konzervatória J. L. Bellu v B. Bystrici a odboru pedagogika moderného tanca na VŠMU a doktorandského štúdia na Katedre hereckej tvorby VŠMU v Bratislave.

Spolupracovala s viacerými významnými domácimi a zahraničnými choreografmi, vystupovala vo viacerých krajinách Európy. Svoje interpretačné i pedagogické skúsenosti rozvíjala na stážach a workshopoch D. Zambrana, S. Paxtona, L. Nelsonovej, J. Hamiltona, P. Jaška atď. Svoju pedagogickú kariéru začala rozvíjať v divadle Štúdio tanca a na Konzervatóriu J. L. Bellu v B. Bystrici. Od roku 2011 pôsobí na Katedre hereckej tvorby VŠMU v Bratislave. Spolupracuje s osobnosťami z oblasti divadla a filmu, režisérmi R. Polákom, M. Amslerom, S. Daubnerovou, J. Vlkom, M. Peckom atď. Je kmeňovou členkou fyzického divadla Debris Company, kde pôsobí ako choreografka a interpretka. Debris Company a jeho tvorcovia sú oceňovaní na slovenskej divadelnej i zahraničnej scéne (DOSKY, OSTRA-VAR, Cena Tatrabanky za umenie). Svoju prácu uvádzajú pravidelne nielen na domácej, ale najmä zahraničnej scéne, (Francúzsko, Anglicko, Belgicko, Nemecko, Rakúsko, Švajčiarsko, Maďarsko, Slovinsko, Bielorusko, Rumunsko, Česko, Senegal, Brazília, India, Singapur, USA a i.).

Získala niekoľko ocenení: v roku 2004 Cenu poroty na 12. ročníku Saitama International Dance Contest v Tokiu za spoluautorstvo choreografie pre skupinu MY3; v roku 2009 cenu TAOS ako Tanečná osobnosť sezóny v súčasnom tanci za produkciu *Hexen*. V roku 2012 získala v Belehrade na súťaži tanečných miniatúr tretie miesto za choreografiu *Rose* pre Balet Bratislava.

EMÍLIA ONDRIAŠOVÁ

(1988)

Absolventka Katedry marketingovej komunikácie FiF UK v Bratislave a European Film College *v Dánsku, kde vznikol aj jej režijný debut – krátky autobiografický film Lille Lys* (*Malé svetlo*), ktorý skúma silu materského puta. Po návrate na Slovensko sa ukotvila vo videoprodukčnom štúdiu na pozícii režisérky a scenáristky, kde pôsobí dodnes. Popri komerčnej tvorbe sa venuje aj tvorbe videoinštalácií do divadelných predstavení (*Kontajner Paríž – réžia M.* Amsler, *Náš človek – réžia J. Luterán) a nezávislým projektom. Jej autorský dokumentárny cyklus IDentity*: *Videoportréty o inakosti. Ale inak.* precestoval vďaka pestrej festivalovej účasti viaceré krajiny sveta (Frameline, the San Francisco International LGBTQ Film Festival; Wicked Queer: The Boston LGBT film festival; Santa Fe Film Festival; Milwaukee LGBT Film/Video Festival, Tel Aviv International LGBT, New Renaissance Film Festival in Amsterdam atď.). Réžia a strih videoartu pre inscenáciu *Štvorec* je prvou spoluprácou so *SND.*

ĽUBOŠ KOTLÁR

(1991)

Absolvoval Katedru fotografie a nových médií na Vysokej škole výtvarných umení v Bratislave pod vedením doc. Mgr. art. Silvie Saparovej, ArtD. Počas štúdia absolvoval zahraničné stáže na Aalto University v Helsinkách a Bezalel Academy v Jeruzaleme. Je niekoľkonásobným laureátom ocenenia Slovak Press Photo (Mladý talent roka, 2016; 1. miesto – Portrét/séria, 2017). V roku 2018 získal ocenenie Grand Prix na Bienále divadelnej fotografie. Svoju prácu pravidelne prezentuje na samostatných či skupinových výstavách na Slovensku i v zahraničí. Venuje sa vlastnej výtvarnej tvorbe, editorskej a kurátorskej činnosti, rovnako ako komerčnej fotografii.

S režisérom M. Amslerom spolupracoval ako fotograf alebo aj autor návrhu plagátu k inscenáciám Činohry SND *Fanny a Alexander, Vojna a mier* a *Štvorec*.
Ďalej v Slovenskom komornom divadle v Martine k inscenácii *Portrét Doriana G.*, pre Divadlo Astorka Korzo '90 *Višňový sad*, pre Divadlo Aréna k inscenácií *Podvolenie*, pre DAB v Nitre *Ľudia, miesta a veci* a pre Divadlo Petra Mankoveckého fotografoval inscenáciu *Strachopudi* (2018, Grand Prix) a ďalšie.

Alexander Bárta, Daniel Fischer

Štvorec

Ruben
Östlund

PREKLAD

Teodora Chmelová

DIVADELNÁ ADAPTÁCIA

Marián Amsler

POSTAVY

FABRICE

ANNA

SONJA

ELNA

MICHAEL

LOVISA

FINANČNÝ MANAŽÉR

PR MANAŽÉR 1

PR MANAŽÉR 2

ANNA-STINA

GUNNAR

OLEG

UMELKYŇA

MUŽ S TOURRETOVÝM SYNDRÓMOM

MANŽELKA

PREDAVAČKA 1

PREDAVAČKA 2

NELLY

TILDA

CHLAPEC

FUNDRAISERKA

KUSTÓDKA

ŠIMPANZ

KUCHÁR

ĽUDIA NA ULICI, V MÚZEU, NA VERNISÁŽI

PROLÓG – INTERVIEW

Prázdna výstavná sieň. Fabrice sa priblíži k Anne, ktorá ho už čaká s diktafónom v ruke.

FABRICE Zdravím, som Fabrice.
ANNA Dobrý deň, Anna, ako sa máte?
FABRICE Výborne.
ANNA Dobre.
FABRICE A vy?
ANNA Veľmi dobre.
FABRICE Super.
ANNA Hej. Tak môžeme…
FABRICE Môžeme…
ANNA … začať. *(vypadnú jej papiere na zem)* Bože. Prepáčte, hneď to bude. Pripravený?
FABRICE Áno a vy?
ANNA Moja prvá otázka bude veľmi všeobecná: Aké sú najväčšie výzvy spojené s vedením múzea, ako je toto?
FABRICE Nerád to hovorím, ale sú to peniaze. Zabezpečenie dostatočných finančných prostriedkov pre chod múzea. Sme múzeum súčasného moderného umenia, takže musíme prezentovať špičkové súčasné umenie, čo je veľmi drahé a konkurencia je veľká, pretože obchodníci s umením a zberatelia z celého sveta majú toľko peňazí, že si to neviete predstaviť. Minú za jedno popoludnie toľko ako my za celý rok. Ale ak sa nám nejaké umelecké diela podarí zakúpiť, môžeme ich tu vystaviť pre širokú verejnosť. Takže je našou povinnosťou ísť do tejto súťaže, aby sme prezentovali umenie, ktoré…
ANNA Súhlasím, súhlasím.
FABRICE Hmmm.
ANNA Chcela som sa spýtať na niečo, čo som čítala na vašej webovej stránke…
FABRICE … dobre…
ANNA … niečo, čomu som úplne nerozumela. Dúfala som, že mi to vysvetlíte. Môžem vám to prečítať?
FABRICE Iste, nech sa páči.
ANNA 30. – 31. mája, Výstava/nevýstava, diskusia, ktorá skúma dynamiku vystavovaného a konštrukciu verejného priestoru v duchu galérie/negalérie podľa Roberta Smithsona, od negalérie ku galérii a nevýstavy k výstave, aký je zmysel výstavy/nevýstavy v preplnených momentoch mega výstavy?
FABRICE Hmm. Môžem sa pozrieť?
ANNA Chcete si to prečítať?
FABRICE Áno.
ANNA Ja len… očividne nie som taká odborníčka ako vy. No, dúfala som, že by ste…
FABRICE Toto bolo… toto bolo zopár dní v máji, keď sme diskutovali o… kedy…, ak do múzea umiestnite nejaký predmet, stane sa z neho umelecké dielo? Napríklad keby sme vzali vašu kabelku a položili sme ju sem, stane sa z nej umenie?
ANNA *(zamyslí sa)*
Ehm, ok.
FABRICE Odpovedal som na vašu otázku?
ANNA Áno, myslím, že áno. Tak to je všetko.
FABRICE Ďakujem.

SCÉNA 1 – ŠTVOREC

Vojdú technici a začnú inštalovať Štvorec – ledkový svetelný pás, ktorý pripevňujú na podlahu, zapájajú do elektriny. Štvorec sa niekoľkokrát rozsvieti – zabliká. Práca je hotová, technici odídu.
Vojde Fabrice – kurátor výstavy, obzerá si Štvorec. Spolu s ním vojde aj Sonja, jeho asistentka. Fabrice pristúpi k mikrofónu a číta informácie o pripravovanej výstave.

FABRICE Štvorec je slobodná zóna, kde vládne dôvera a starostlivosť o iných…
Z hľadiska sa ozve mužský hlas.
MUŽ S TOURRETOVÝM SYNDRÓMOM Blbec…
FABRICE V nej máme všetci rovnaké práva a povinnosti bez rozdielu… Prosím?
MUŽ S TOURRETOVÝM SYNDRÓMOM Trtkať. Šukať…
SONJA Prosím vás, tu nemôžete takto rozprávať…
MUŽ S TOURRETOVÝM SYNDRÓMOM Štetka…

Dominika Kavaschová, Alexander Bárta

SONJA To by stačilo...
MANŽELKA Prosím, prepáčte, môj manžel je chorý, má Tourettov syndróm.
MUŽ S TOURRETOVÝM SYNDRÓMOM Jebať...
FABRICE To je pochopiteľné, ak...
SONJA Takto sa ale predsa nemôže správať, sú tu ľudia.
MUŽ S TOURRETOVÝM SYNDRÓMOM Choď do piče.
SONJA Čo si to dovoľujete?
FABRICE Len pokoj, áno?
SONJA No tak, ale pardon?
MANŽELKA Prosím, ospravedlňte ho!
FABRICE Samozrejme, ak je to choroba...
SONJA A to tu teraz bude celý čas takto sedieť a vulgárne nadávať?
MUŽ S TOURRETOVÝM SYNDRÓMOM Pojeb sa, krava!
MANŽELKA On to tak naozaj nemyslí, on je vážne chorý.
FABRICE Počujete, ten muž je chorý, nemôže za to.
MUŽ S TOURRETOVÝM SYNDRÓMOM Aj ty sa pojeb!
SONJA Prosím vás, odíďte!
MANŽELKA My sme naozaj veľmi chceli vidieť dnešnú vernisáž, nemôžem predsa manžela zamknúť doma len preto, že je chorý. Má na to aj papiere, prosím...
FABRICE Nič sa nedeje, to je v poriadku.
SONJA Aha, takže on na to má aj papiere, aby nás tu urážal? Aj lístok ste dostali zadarmo? Len preto, že váš muž je invalid?
MANŽELKA Nehovorte mu tak, prosím, on je veľmi citlivý.
FABRICE Naozaj, upokojte sa, Sonja.
SONJA Tak ja neviem, tu je ďalších štyristo ľudí, ktorí si normálne zaplatili a jeden idiot tu teraz bude celý čas vulgárne nadávať.
MUŽ S TOURRETOVÝM SYNDRÓMOM Prepáčte. Štetka!
FABRICE Vidíte, ospravedlnil sa vám.
MANŽELKA On za to naozaj nemôže.
SONJA Vyveďte ich, prosím, vás niekto!

Vchádzajú uvádzačky a vyvádzajú manželov z hľadiska. Fabriceovi je to trápne, ale je rád, že to nemusel zariadiť on. Sonja cíti zadosťučinenie. Keď sa situácia upokojí, Fabrice začne ešte raz. V hľadisku sa zotmie.
FABRICE Takže, ešte raz: „Štvorec je slobodná zóna, kde vládne dôvera a starostlivosť o iných. V nej máme všetci rovnaké práva a povinnosti bez rozdielu."
Štvorec niekoľkokrát zabliká a zhasne. Hudba.

DEŇ PRVÝ
SCÉNA 2 – RÁNO

Fabrice stojí uprostred javiska a celý čas sa pokúša uviazať si správne kravatu. Vedľa neho leží naplnené vrece so smeťami.

FABRICE Haló!?
NELLY *(hlas)* ... Áno.
FABRICE Počuli ste?
NELLY *(hlas)* Áno, ocko!
FABRICE Prečo teda neodpovedáte?
NELLY *(hlas)* Ahoj.
FABRICE Ešte som sa nerozlúčil, povedal som, že som práve telefonoval s vašou mamou a že dnes vás na tréning zoberie ona.
NELLY *(hlas)* ... Dobre.
FABRICE V kuchyni v miske je ovocie, ktoré si môžete vziať na desiatu.
TILDA *(hlas)* Ahoj, ocko, ľúbim ťa.
Fabrice odchádza, po ceste odhodí vrece so smeťami. Tma.

SCÉNA 3 – NA ULICI

Fabrice sa pohybuje uprostred davu ľudí na ulici v centre. Väčšina sa díva pod nohy, ale pohľady, ktoré pozerajú pred seba, sú nepriateľské, hovoria: „Som podráždený a ponáhľam sa, tak mi neprekážaj v ceste." Po chvíli začujeme hlasnú vetu, ktorá sa stále opakuje.

FUNDRAISERKA Chceš zachrániť ľudský život?
Chceš zachrániť ľudský život?
Chceš zachrániť ľudský život?
Fabrice vypátra hlas kdesi pred ním. Je to žena – fundraiserka. Usmieva sa, hľadá kontakt, dav však plynie okolo nej ako voda okolo balvana v prúde. Žena sa zameria na protiidúceho muža, ktorý kráča pomalšie ako ostatní. Na ušiach má slúchadlá, je ponorený do seba.
FUNDRAISERKA Chceš zachrániť ľudský život?
Muž sa na ňu pozrie, vyberie si slúchadlo z ucha.
MUŽ SO SLÚCHADLAMI Čo?
FUNDRAISERKA Chcete zachrániť ľudský život?
MUŽ SO SLÚCHADLAMI Aha, nie, nechcem.
Dva kroky a muž je preč a žena sa vráti k všeobecnejšie nasmerovanej otázke.
FUNDRAISERKA Chceš zachrániť ľudský život?
Chceš zachrániť ľudský život?
Dav kráča ďalej, zrazu začujeme iný hlas.
MLADÁ ŽENA POMÓC!
Výkrik je slabý, ale opakuje sa, zdá sa, že sa približuje.
POMÔŽTE MI!
Rýchlosť davu je rovnaká, nemenná, ale časť zátylkov sa začne otáčať, pokúša sa zistiť, odkiaľ výkriky prichádzajú.
PREBOHA! POMÔŽTE MI!
Fabrice prejde okolo prvej osoby, ktorá zastala, pozerá sa dozadu. Pohyb davu pokračuje smerom dopredu, ale výkriky sú také hlasné a zúfalé, že je nemožné ignorovať ich. Viacerí spomalia.
POMÓC!
Žena sa rýchlo približuje, v tvári jej vidno strach a zúfalstvo, hodí sa do náručia muža v obleku, ktorý iba stojí zopár metrov napravo od Fabricea.
MLADÁ ŽENA PROSÍM, POMÔŽTE MI!!!
MUSÍTE MI POMÔCŤ!
Uprene hľadí do očí cudzieho muža, prstami sa mu zaborí do obleku.
MLADÁ ŽENA PROSÍM, MUSÍTE MI POMÔCŤ!
ZABIJE MA!
Z diaľky počuť krik, niečo ako vrčanie. Je to mužský hlas, znie šialene, až tuhne krv v žilách. Muž v obleku, ktorému sa mladá žena vrhla do náručia, chytí Fabricea za plece, pozrie mu do očí a povie:
MUŽ V OBLEKU Budete ma kryť?
FABRICE Prosím?
Fabrice sa poobzerá naokolo, akoby hľadal niekoho, kto by zaujal jeho miesto.
MUŽ V OBLEKU Počuli ste, čo som povedal?
FABRICE Ech, áno.
Vlastne to nie je nijaká dilema, Fabrice nemá na výber. Postavia sa plece pri pleci s rukami vystretými pred sebou, ženu majú za chrbtami.
MLADÁ ŽENA ZABIJE MA!
Začujú zúrivý hlas nižšie na ulici.
MUŽ SO SEKEROU Kde si?
MLADÁ ŽENA ZABIJE NÁS! ON NÁS ZABIJE!
MUŽ SO SEKEROU Kde si? Kde si?!
Zdá sa, že muž je opitý, nie je násilnícky, v každom prípade nie voči nim. Obzerá sa a znova zmizne. Chaos sa upokojil. Fabrice a muž v obleku majú naďalej zvýšený adrenalín, chvejú sa, ale majú dobrú náladu.
FABRICE To bolo, čo? Bolo to od vás múdre, že ste ma oslovili.
MUŽ V OBLEKU Čo?
FABRICE Keď ste ma požiadali o krytie. Bol to výborný nápad, že ste sa chceli oprieť o iného človeka, keď ste potrebovali pomoc.
MUŽ V OBLEKU No, ja som len reagoval.
FABRICE Ale aj tak.
Zberajú sa odísť, no v rovnakej chvíli si uvedomia, že by bolo namieste podať si ruky.
FABRICE Tak teda dovidenia.
MUŽ V OBLEKU Majte sa!
Fabriceovi sa páči myšlienka na seba ako hrdinského a zodpovedného človeka – spoluobčana. S týmito povznesenými pocitmi sa rozhodne zavolať niekomu a porozprávať mu o udalosti. Vo chvíli, keď si chce vybrať mobil, mu padne zrak na košeľové rukávy — sú nezapnuté na oboch rukách. Fabrice sa na ne pozerá, zabudol si manžetové gombičky! Venuje rukávom na nejakú zmätenú sekundu pozornosť, potom vsunie ruku do vnútorného vrecka na kabáte, aby si vybral mobil... potom hľadá vo vonkajších vreckách... nato v nohavicových... Keď nenájde mobil ani peňaženku vo vreckách na saku, pochopí:
FABRICE Do riti!
Poobzerá sa naokolo, pokúša sa vyhľadať zrakom zlodejov, muža, ktorý ho požiadal o pomoc a zrejme tiež bol okradnutý, zabehne späť na miesto, kde sa krádež odohrala. Keď neuvidí nikoho z účastníkov, pustí sa krokom, potom pomalým behom k múzeu.

SCÉNA 4 - MÚZEUM

Inštalácia s názvom „Zrkadlá a kôpky štrku"
Na inštaláciu dozerá staršia kustódka. Niekoľko turistov si obzerá kôpky štrku, majú na ušiach slúchadlá, počujeme fragmenty z monológov audiosprievodcov.

AUDIOSPRIEVODCA 1 Kráľovská rodina je vo Švédsku veľmi populárna, no súčasne s digitálnym vývojom sa čoraz viac začal presadzovať názor, že prezentácia monarchie je nemoderná. Keď si kráľovská rodina otvorila svoj vlastný youtubový kanál, začalo byť bolestivo zrejmé, že public relation zlyháva na plnej čiare. Kritici sa zhodli, že kráľovské rodiny sa hodia najlepšie na olejomaľby a nie do sveta súčasných médií.
AUDIOSPRIEVODCA 2 Päť rokov potom, ako sa Švédsko stalo republikou, časť kráľovského paláca prestavali na múzeum súčasného umenia. Inšpiráciu našli vo Francúzsku, kde sa po Francúzskej revolúcii Francúzi rozhodli z Louvru a zámku vo Versailles urobiť múzeum umenia.
Vojde skupinka japonských turistov. Zastavia pred kôpkami štrku. Dívajú sa rozpačito do mapy.
KUSTÓDKA Toto je výstava moderného umenia, ak si chcete pozrieť kráľovský palác, musíte ísť von a cez námestie doprava. *(Pauza, turisti nechápu.)* Here is the modern art exhibition, if you want to see the royal castle, you have to go over there.
JAPONSKÍ TURISTI Oh...
Japonskí turisti zmenia smer a odídu.

SCÉNA 5 – PR PORADA

V konferenčnej miestnosti sa zhromaždilo niekoľko zamestnancov, aby prediskutovali stratégiu uvedenia pripravovanej výstavy Štvorec. Okolo stola sedí oneskorený a zadýchaný Fabrice, Sonja, praktikanti Michael a Lovisa, dvaja chlapíci z PR agentúry a finančný manažér, ktorý má na hrudi v šatke malé bábätko. Sonja vyloží na stôl zopár obrázkov. Zobrazujú štvorec. Chlapíci z PR oddelenia si prezerajú obrázky, pozorne, ale bez komentára.

SONJA Výstava Štvorec sa začína 15. septembra, objednala som klasicky bilbordy, citylighty, inzeráty v dvoch najväčších denníkoch, všetko ako zvyčajne.
PR MANAŽÉR 1 Vždy keď na niečom pracujeme, musíme si urobiť zhodnotenie z hľadiska originality projektu. Čím vyniká, čo robí práve túto výstavu pozoruhodnou? Môže vyvolať nejaké konflikty, škandál, senzáciu? Môžeme to prepojiť s nejakými aktuálnymi udalosťami, trendmi a podobne? To je rozhodujúce, keď máme uviesť na trh nový produkt.
PR MANAŽÉR 2 Môžeš ešte raz prečítať tú formuláciu?
PR MANAŽÉR 1 „Štvorec je slobodná zóna, kde vládne dôvera a starostlivosť o iných. V nej máme všetci rovnaké práva a povinnosti, bez rozdielu."
SONJA To je výstižné.
PR MANAŽÉR 2 Áno, absolútne... Obsah sa mi však zdá trochu všeobecný. Všetci sa s tým môžeme stotožniť, a teda vyvstáva otázka: Prečo sa vlastne mám o to zaujímať? *(usmeje sa)* To je, ako keby som si napísal na facebook status: Daniel chce svetový mier. Koho to bude zaujímať?
FABRICE Sila tejto inštalácie práve spočíva v jej jednoduchosti a priamočiarosti.
PR MANAŽÉR 1 Ak chceme niekoho priviesť k tomu, aby o tom písal, zdieľal to alebo hovoril o tom napríklad počas obedovej pauzy, musíme zaujať jasné stanovisko k obsahu. Inak, no... Akosi nezáleží na tom, aké pekné posolstvo je.

Finančný manažér upokojujúco prikývne, aby dal najavo svoj súhlas. Obráti sa na Fabricea.

FINANČNÝ MANAŽÉR Jediný spôsob, ako to dosiahnuť, je, že sa musíme pokúsiť vyvolať verejnú diskusiu o výstave.

FABRICE Hej.

FINANČNÝ MANAŽÉR Treba pracovať s niečím kontroverzným. Potrebujeme konflikt, ktorý môže diskusiu vyvolať. Zatiaľ tu nič také nemáme.

Ukáže na Štvorec. Okolo stola zavládne ticho.

FINANČNÝ MANAŽÉR Ak sa nazdávame, že výstava je dôležitá a chceme prezentovať jej obsah, musíme byť pripravení podstúpiť riziko.

SONJA Hm. A čo keby sme urobili niečo také ako Ice Bucket Challenge?

LOVISA O čo tam išlo?

MICHAEL Presne! Pamätá si dnes niekto, o čom to bolo?

Finančný manažér sa pozrie na PR manažérov a vycíti, že sa im smer diskusie vôbec nepáči.

LOVISA … Nie.

MICHAEL Ľudia chceli jednoducho vidieť, ako si nejaká celebrita vyleje na hlavu vedro ľadovej vody. Prečo – nebolo vlastne ani také dôležité.

Zamestnanci múzea sa zasmejú. Toto je ich malá pomsta PR chlapíkom za to, že majú neúctivý vzťah k umeniu. Netrvá to však dlho.

PR MANAŽÉR 1 Áno, ale v skutočnosti to bola dosť vydarená kampaň, ktorá získala vyše 970 miliónov pre organizáciu podporujúcu nervové ochorenie ALS.

FABRICE Nadnes vám ďakujem, myslím, že môžeme skončiť, máme nad čím premýšľať do budúcej schôdzky…

PR chlapíci sa zberajú odísť, ale Fabrice sa ešte rozpráva s finančným manažérom vo dverách konferenčnej miestnosti.

FINANČNÝ MANAŽÉR Čo by si chcel, aby to znamenalo pre teba osobne? Nejaký sen…

FABRICE Chcel by som sa stať riaditeľom Múzea moderného umenia v Štokholme.

Zasmeje sa, aby zdôraznil, že išlo o žart, čo však nebol. Finančný manažér sa zasmeje.

FABRICE Ale nie… Toto je moja druhá výstava, bolo by fajn, keby sa nám podarilo zviditeľniť múzeum. To je všetko.

FINANČNÝ MANAŽÉR Okej. Teda chceš povedať, že profil múzea je dôležitejší ako obsah výstavy.

FABRICE Áno, rozhodne.

FINANČNÝ MANAŽÉR Okej.

FABRICE Alebo nie, nie… Jasné, že najdôležitejšia je výstava. (*Fabrice sa usmeje.)* Ale jedno predsa nevylučuje to druhé?

FINANČNÝ MANAŽÉR Nie, nevylučuje.

Podajú si ruky a odídu. Schôdza sa skončila.

SCÉNA 6 – HĽADANIE MOBILU

Michael prejde okolo Fabricea, aby sa dostal k svojmu stolu.

FABRICE Ty, ako sa voláš?

MICHAEL Ja?

FABRICE Áno.

MICHAEL Michael.

FABRICE Presne tak, áno. Nevieš, ako sa dá v počítači zistiť, kde sa nachádza mobil?

MICHAEL Čo?

FABRICE Okradli ma.

MICHAEL Aha.

Ostatní sa nemôžu vyhnúť tomu, že sa deje niečo napínavé, a Fabrice je prinútený porozprávať to všetkým.

FABRICE Okradli ma pred chvíľou vonku na ulici. Vzali mi mobil, peňaženku a manžetové gombíky, otrasné čosi.

SONJA To je šialené!

FABRICE Najprv pribehlo dievča, zúfalo kričalo o pomoc, potom sa zjavil ten chalan so sekerou, úplný masaker, zahrali na nás pekné divadlo a v tom chaose, čo nastal, mi ukradli mobil a peňaženku. Ale ako mi potiahli tie manžetové gombíky, to naozaj nechápem.

Ostatní sa spýtavo pozerajú.

FABRICE Šiel som po ulici a odrazu počujem niekoho hystericky kričať: „POMOC, POMÓÓÓÓC."

Fabrice prehráva scénu z námestia, všetci sa smejú. Medzitým Michael našiel v počítači jeho mobil. Ozve sa pípanie, ktoré lokalizuje jeho telefón. Všetci pozerajú na monitor počítača.

Hierarchia, ktorá pred chvíľou pôsobila nespochybniteľne, je teraz narušená. Spoločne sa rozhorčujú nad bezočivosťou ľudí, ktorí využijú ochotu ľudí pomôcť, aby ich potom okradli. Najsilnejší emočný moment, ktorý prevláda, je však fascinácia nad možnosťou sledovať cestu ukradnutého mobilu na počítačovej obrazovke. Lovisa a Sonja sa pozerajú fascinovane na obrazovku. Zhovárajú sa o udalosti. Zmenil mobil vlastníka alebo ho naďalej majú zlodeji?

FABRICE Elna, poď sa pozrieť.

Spôsob, akým sa prihovárali kolegyniam, ktoré odídu, spôsobuje, že vycítime vzťah plný rešpektu k osobe, ktorá sa teraz približuje. Aj Elna je očarená situáciou, má však odmeranejší postoj ako ostatní.

ELNA To bol tvoj služobný telefón?

FABRICE Hej. Ja iný ani nemám…

ELNA Mhm. Áno. O chvíľku sa začína stretnutie s donátormi a sponzormi, najlepšie bude, ak pôjdeme dolu.

FABRICE Moment, potrebujem si odskočiť…

SCÉNA 7 – TOALETY

Fabrice stojí pred umývadlom na toalete pre návštevníkov. Z vrecka na saku vytiahne ceduľku, mrmle slová, pokúša sa ich zapamätať.

FABRICE Predovšetkým vám musím poďakovať… Priatelia múzea… Bez vášho záujmu o umenie, bez vašich veľkorysých darov by sme nemohli vykonávať túto činnosť na takej vysokej úrovni… Tento rok sa teším mimoriadne z podpory fondu Anny-Stiny a Gunnara Svedborgovcov, ktorí darovali fantastických päťdesiat miliónov na nákup nových umeleckých diel. Teraz bude potlesk…

Počká, kým pominie potlesk imaginárneho publika.

FABRICE Na ceste do múzea ste určite videli Štvorec, novú inštaláciu, ktorá je jednou z diel, čo sme mohli kúpiť za tie peniaze…

Ktosi stiahne vodu v záchode a Fabrice ihneď zmĺkne. Z kabínky vyjde Gunnar.

SCÉNA 8 – PREDSTAVENIE ŠTVORCA

Na dočasnom pódiu vo výstavnej sieni sedí nemecká umelkyňa spolu s Fabriceom. Okolo Štvorca množstvo návštevníkov – mestské celebrity, sponzori, politici, vedúci veľkých kultúrnych inštitúcií. Všetci elegantne oblečení v tmavom, väčšina s pohárikom sektu v ruke. Na čestnom mieste, vedľa Fabricea, stojí donátorská dvojica Anna-Stina a Gunnar Svedborgovci. Anna-Stina vyzerá nadšene, Gunnar znudene.

FABRICE Mohli by ste nám ako autorka inštalácie prezradiť, čo vlastne Štvorec znamená? Čo má reprezentovať?

UMELKYŇA Štvorec je bielo vyznačený kvadrát, ktorý sa môže umiestniť na námestí alebo inom verejnom priestranstve. Jeho zámerom je iniciovať a prakticky vyskúšať slobodnú zónu, kde vládnu humánne hodnoty ako dôvera a starostlivosť.

FABRICE Och, to znie náročne.

UMELKYŇA Áno.

FABRICE Hovoríte prakticky vyskúšať, ako to myslíte?

UMELKYŇA K Štvorcu budeme môcť napríklad ísť, ak budeme potrebovať pomoc. Keď niekto bude v ňom stáť, hľadať kontakt, pokúsime sa mu pomôcť. Ak človek bude chcieť odložiť svoje cennosti do Štvorca, pokojne to môže urobiť – vo Štvorci sa nekradne.

FABRICE Okej? A čo sa stane, ak niekto nedodrží pravidlá Štvorca?

UMELKYŇA Tak sa budeme musieť hanbiť.

FABRICE Budeme sa musieť hanbiť?

UMELKYŇA Áno.

FABRICE A vy veríte, že Štvorec by mohol fungovať?

UMELKYŇA Áno, absolútne.

Umelkyňa pozrie na Fabricea.

UMELKYŇA Väčšina verejných priestorov sa vyznačuje silnou spoločenskou dohodou o tom, ako sa máme správať a je možné, prirodzene, vytvoriť nové dohody. Istým spôsobom si myslím, že Štvorec možno pripodobniť niečomu takému jednoduchému ako priechod pre chodcov s tým rozdielom, že Štvorec má vyzývať na starostlivosť o všetkých, nielen o chodcov.

Fabrice sa pozrie na svoje poznámky.

FABRICE Vo Štvorci máme ukázať starostlivosť o blížnych, vo Štvorci nesmieme kradnúť, ale mimo… tam kradnúť môžeme?

UMELKYŇA Hej, a nesmieme? Keď si nechám bicykel nezamknutý a ukradnú mi ho, pomyslia si asi všetci, že si zato môžem sama… Nazdávam sa, že je dôležité uvedomiť si, čo sa začne diať, keď sa všetci začneme starať len sami o seba. Zamkýnate, napríklad, dvere, keď necháte deti samy doma? Máte pocit, že hrozba prichádza znútra alebo zvonku?

ELNA Ja nemám deti.

UMELKYŇA Zoberte to ako hypotetickú otázku. Je naivné povedať, že sa máte k iným správať tak, ako by ste sám chceli, aby sa správali k vám? Hodnoty, ktoré Štvorec zastáva, sú prastaré…

ELNA *(vezme mu mikrofón)*

Štvorec bude mať vernisáž v múzeu o pár týždňov. Dovtedy vás chcem upozorniť a odporúčať vám fantastickú výstavu, ktorá je umiestnená v hale č. 1: Zrkadlá a kôpky štrku. Tú naozaj nesmiete premeškať!

K mikrofónu pristúpi Fabrice.

FABRICE Na záver mi dovoľte predovšetkým poďakovať vám, priatelia múzea… Bez vášho záujmu o umenie, bez vašich veľkorysých darov by sme nemohli vykonávať našu činnosť na takej vysokej úrovni… Tento rok sa mimoriadne tešíme z podpory fondu Anny-Stiny a Gunnara Svedborgovcov, ktorí darovali fantastických päťdesiat miliónov na nákup nových umeleckých diel. Ďakujeme.

ELNA Áno!… A zatiaľ čo sme sa rozprávali, náš šéfkuchár Torbjörn so svojimi spolupracovníkmi prichystali úžasný raut. Čo to dnes bude, Torbjörn?

TORBJÖRN Môžete ochutnať pečenú organickú kuraciu filetu so špargľou marinovanou v hľuzovkovom oleji, zelerové pyré…

Torbjörn zmĺkne, v okamihu sa okolo neho vytvorila tlačenica a strkanie. Slovo raut prešlo ako elektrický náraz telom návštevníkov a len čo sa pozornosť odvrátila od Fabricea, začal sa pohyb k jedlu.

ELNA Stop! Nebežte! Je toho dosť pre všetkých. *(skríkne)* STÁŤ! Všetci sa upokojte!

Jej imponujúci hlas prinúti návštevnícky dav zastať, akoby práve začuli hlas Boží. Hostia ihneď spomalili, zahanbene sa prikrčili pod ramenami odetými v oblekoch a šatách a postavili sa za poslušného mlčania do radov.

TORBJÖRN K mäsu je aj omáčka, zjemnená balzamikovým krémom, medom a šalviou. Dobrú chuť.

SCÉNA 9 – STOPOVANIE MOBILU

Keď sa Fabrice vráti do svojej pracovne, má v ruke dva tanieriky s občerstvením z bufetu.

FABRICE Premiestnil sa?

MICHAEL Nie, približne pol hodiny je bez pohybu.

Zízajú na malý zelený bod na obrazovke počítača. Fabrice si sadne na stoličku, ktorá stojí vedľa jeho kresla, kde teraz sedí Michael. Stolička je trochu nižšia ako jeho kreslo, a to spôsobí, že je o hlavu menší ako Michael. Obrátený status, ktorému momentálne nikto nevenuje pozornosť.

FABRICE Ako môžeme vedieť, že neukazuje s dvadsaťmetrovou odchýlkou? Tak je to predsa vždy na GPS v aute.

MICHAEL Áno, ale dom má z tejto strany len jeden vchod…

FABRICE Hm. Dobre teda.

Fabrice podá Michaelovi tanierik a pohár s vínom.

MICHAEL Okej, urobíme to takto, napíšeme oznámenie, typu…

Vezme si pohár, rozmýšľa.

MICHAEL „Ty sviňa, ak mi nevrátiš moje veci, rozmlátim ti hubu."

Fabrice sa rozosmeje, musí si priložiť ruku na ústa, aby nevypľul jedlo.

MICHAEL No a čo? S ľuďmi, s ktorými máme tu do činenia, musíme komunikovať takto.

FABRICE Ty sviňa, rozmlátim ti hubu! To znie príliš násilnícky.

MICHAEL Dobrý deň, volám sa Fabrice. Buďte taký láskavý a vráťte mi môj mobil a …

FABRICE Jasné, okej, napíšeme teda lístok, zájdeme tam a vhodíme ho do schránky každého bytu?

MICHAEL Hej.

FABRICE V celej bytovke?

MICHAEL No.

FABRICE Je tam asi pätnásť poschodí.

MICHAEL No a? Stačí iba vybehnúť a…

Ústami vydá zvukový efekt a ukáže rukou, aby ilustroval, ako rýchle a hladko to prebehne. „*Šup, šup, šup!*"

FABRICE Poznáš túto oblasť?

MICHAEL Áno, no nie je to vyslovene Bronx, ale… Mám v škole pár spolužiakov, čo tam bývajú.

Fabrice naďalej váha.

MICHAEL Prestaňte! Do riti, takto niekoho okradnúť predsa nie je v poriadku. Prosia vás o pomoc, a potom zneužijú vašu ochotu. Z toho sa nemôžu len tak vyvliecť!

FABRICE Keď ja neviem…

Michael zmení taktiku.

MICHAEL Napíšem teda návrh, a potom sa môžeme rozhodnúť, ako to spravíme.

Krátka pauza.

FABRICE Okej, napíš niečo… ale trošku sa mierni.

Michael sa usmeje, chce otvoriť Word, potrebuje však k tomu heslo počítača, ktorý bol v útlmovom režime. Prenechá klávesnicu Fabriceovi a odvráti zrak, Fabrice heslo napíše a klávesnicu znovu vráti Michaelovi.

MICHAEL Tebe, kto si ukradol môj mobil…

FABRICE A moju peňaženku.

MICHAEL A moju peňaženku.

FABRICE A manžetové gombíčky môjho starého otca.

MICHAEL A manžetové gombíčky starého otca.

Zasmejú sa.

FABRICE Áno! Som presvedčený, že títo ľudia majú veľký rešpekt pred emočnými hodnotami.

MICHAEL Okej… „manžetové gombíčky starého otca… Vieme, kde bývaš."

FABRICE Áno, výborne!

Fabrice nadšene pritakáva.

MICHAEL Ďalej…

FABRICE „Čítaš tento lístok, takže je ti jasné, že vieme, kde bývaš."

MICHAEL Áno!

FABRICE Inak by sme ti ho nemohli vhodiť do schránky na dverách.

MICHAEL Je to príliš dlhá veta.

FABRICE Ale to je dobré, bude to aspoň pôsobiť, akoby sme si to naozaj všetko premysleli.

MICHAEL Okej.

FABRICE A tak pochopia, že majú v pätách niekoho, kto by prípadne použil aj násilie, ale predsa je…

MICHAEL Inteligentnejší ako oni?

FABRICE Presne.

Michael stlačí tlačidlo na tlačiarni – z kopírky vypadáva prúd papierov A4, všetky s rovnakým textom:

VIEME, KTO SI!
UKRADOL SI MI TELEFÓN A PEŇAŽENKU.
VLOŽ ICH DO OBÁLKY, NAPÍŠ NA ŇU
FABRICE A ODOVZDAJ JU V BUFETE NA HLAVNEJ STANICI
V PRIEBEHU 24 HODÍN. INAK SA VRÁTIME.

Lukáš, Lackovič, Alexander Bárta

SCÉNA 10 – JAZDA V AUTE

Fabrice šoféruje, na sedadle vedľa neho je prázdna detská sedačka. Na mieste vzadu, vedľa druhej detskej sedačky, sedí Michael s papierikmi v náručí. Zvuk motora sa zosilní, keďže idú v tuneli a Michael musí kričať, aby mu bolo rozumieť.

MICHAEL Pustite hudbu!
Fabrice zapne stereo, zmení stanicu niekoľko ráz, kým nezačuje... Justice, Genesis!
MICHAEL YEEEAH!
Fabrice sa usmeje na Michaela v spätnom zrkadle, zosilní zvuk.
MICHAEL VOLAJÚ SA JUSTICE A ČO JE TO, ČO CHCEME DOSIAHNUŤ?
MICHAEL A FABRICE SPRAVODLIVOSŤ!
Fabrice ešte viac zosilní zvuk a obaja sa na chvíľu nechajú unášať hudbou, spievajú, kývajú hlavami.
Motor auta a Justice od Genesis zmĺkli. Fabrice zastal pred dvadsaťposchodovým vežiakom, nehybne sedia v aute so zhasnutými svetlami.
FABRICE Okej.
MICHAEL Okej!
FABRICE Vybehneš hore? Lebo by som tu nerád nechal auto bez dozoru.
MICHAEL Nie, môžem to urobiť... žiadny problém.
Fabrice ja zmätený, odpoveď je dvojzmyselná.
FABRICE Vybehnúť hore?
MICHAEL Postrážiť auto.
FABRICE Hm...
Michael mu podá lístočky zo zadného sedadla. Fabrice ich vezme, vylezie z auta, ale ostane so skloneným trupom v otvorených dverách. Nakloní sa.
FABRICE Do riti, je mi to hlúpe... Vieš predsa, že som takpovediac takmer verejná osoba.
MICHAEL Jasne, chápem. Nemám s tým problém.
Michael odpovedá, že nemá problém ísť hore, ale stále sedí v aute. Je to v každom prípade efektívny spôsob, ako vyhrať debatu.
FABRICE Daj mi bundu.
MICHAEL Čo?
FABRICE Nemôžem predsa ísť do tohto zasratého vežiaka v obleku!
V tejto oblasti sa kožená bunda zdá byť značne lepší atribút než exkluzívny taliansky značkový oblek. Fabrice si oblečie Michaelovu bundu, zapne zips, napraví si golier, strčí si ruky do vreciek. V pravom vrecku niečo zacíti – čierne kožené rukavice. Pozrie na ne, začne si ich navliekať ako vrah pred činom. Fabrice zmizne v dverách domu.

SCÉNA 11 – ÚTOK NA AUTO

Michaelova silueta sedí schovaná na zadnom sedadle auta. Po chvíli začuje, ako sa k autu blíži trojica zvedavých chalanov. Komentujú auto, robia si selfie s autom v pozadí. Nakoniec sa k nemu naklonia. Michael, ktorého ešte neobjavili, pocíti, že sa musí ozvať.

MICHAEL Hej! Prestaňte s tým!
Zaklope na oblok. Chalani sa vyľakajú. Zasmejú sa, o kúsok poodídu. Keď sa znova približujú k autu, Michael si presadne dopredu na miesto vodiča. Jeden z chalanov sa privezie k predným dverám na bicykli.
CHALAN 1 To je tvoje auto?
MICHAEL Čo?
Chvíľu trvá, kým Michael pochopí, ako má zapnúť motor, aby mohol spustiť sklo na okne.
CHALAN 1 Tak teda je to tvoje auto?
MICHAEL Áno.
CHALAN 1 Cool.
MICHAEL Áno, je super.
CHALAN 2 Nemôžeš sa s ním trochu pohnúť?
MICHAEL Nie, to nemôžem.
CHALAN 1 Ale no tak!
MICHAEL Nie, čakám na kamoša, zmiznite!
CHALAN 2 Aké zmiznite? My tu bývame, nemôžeš nám povedať, aby sme zmizli. Môžeme si tu robiť, čo chceme.

MICHAEL Okej, ostaňte tu teda, ale neotravujte furt, aby som robil raz to a potom ono.
CHALAN 3 Hádam sa však môžeš trochu previezť, aký máš s tým problém?
MICHAEL Prestaň už, neskôr sa preveziem.
CHALAN 2 Čo si taký nervózny, do riti? Čo tu robíš?
MICHAEL Nič, len čakám na kamoša… Odpál!
CHALAN 1 Čo tu robíte?
MICHAEL Čo?
CHALAN 1 Čo tu robíte?
MICHAEL Šiel navštíviť svoju matku. Niečo jej doniesol.
CHALAN 2 Šiel k matke?
MICHAEL Áno.
Chalan 2 sa s otázkou v očiach obráti na jedného z chalanov, čo má červenú šiltovku a v náručí drží malého pudlíka. Zdá sa, že v dome býva.
CHALAN 3 Ako sa volá?
MICHAEL To ja neviem.
CHALAN 3 Ako sa teda volá ten tvoj kamoš?
MICHAEL …
Fabrice roznáša letáky.
Lístok do každej schránky, päť bytov, o poschodie nižšie, päť nových lístkov. Fabrice sa systematicky prepracúva nadol, poschodie za poschodím. Prvých 10-20 bytov ide akosi bezstarostne, potom ho dostihne uvažovanie? Čo to stvára? Obviňuje nevinných? Fabricea však nezasahuje najväčšmi starosť o iných, ale strach, že ho pristihnú. Čoskoro sa rýchlosť roznášky zdvojnásobí, desať lístkov v rovnakom čase, ako mu predtým trvalo distribuovať päť.
Keď Michael uvidí Fabricea, ako vybehne z brány, zľakne sa.
MICHAEL Do riti! Dajte si pozor, do riti!
Spočiatku mieri Fabrice k miestu vodiča, no keď zbadá Michaelovu vyľakanú tvár za volantom, presmeruje sa na zadné sedadlo. Všetci, čo zažili náhly strach zo sily motora, vedia, ako môže celkom zlyhať koordinácia. Namiesto aby ste stlačili brzdu, urobíte presný opak. A presne to sa teraz stane. Len čo sa zabuchnú dvere za Fabriceovým chrbtom, dupne Michael na plyn, až auto nekontrolovateľne vystrelí dopredu a chalani okolo auta musia odskočiť nabok.
V panike stlačí plyn až na doraz a Fabriceova striebristá Tesla za 45-tisíc sa pošmykne na asfalte a zmetie dva odstavené bicykle, kým sa nezastaví na betónovom stĺpiku. Bol to naozaj betónový stĺpik? Zvuk nárazu bol tupý, temný, ale až keď sa vzdialili zopár stoviek metrov od domu, začne ho Michael naozaj vnímať a uvažovať nad kňučiacim pudlom, čo ostal zovretý ako fragment v chaotickej polminúte, skôr než sa panika stihla upokojiť.
MICHAEL Musíme sa vrátiť.
FABRICE Prečo!?
MICHAEL Prešli sme psa.
FABRICE Čo?
MICHAEL Musíme sa vrátiť, prešli sme chalanovho psa.
FABRICE Po prvé, šoféroval si ty, A do riti, o čom to hovoríš? Hádam si neprešiel nejakého psa!?
MICHAEL Mám pocit, že áno…
FABRICE Preboha, nie!
MICHAEL Áno.
FABRICE Neprešiel si žiadneho psa. Do frasa, to by sme si predsa všimli!
Ticho.
MICHAEL Si si istý?
FABRICE Absolútne.
Mlčanie.
MICHAEL Okej, fajn… Ale…
FABRICE Teraz musíme ísť po moje deti na tréning a odviezť ich k mame. Aj tak už meškám…

SCÉNA 12 – PRED TELOCVIČŇOU

Michael a Fabrice sedia ticho v aute, kde čakajú na Fabriceove dcéry. Nanešťastie narazená strana dverí je priamo na očiach Tildy a Nelly, keď vyjdú z telocvične. Prekvapene pozerajú na preliačeninu a oškretý lak. Fabrice vyjde z auta.
NELLY Čo sa stalo?
TILDA Jej, čo sa stalo s autom, ocko?
FABRICE Nevypytujte sa a nasadajte.
NELLY Meškáš.
FABRICE Viem, nemusíte to komentovať.
NELLY Mama už dvakrát volala, kde sme.
FABRICE Do auta! Bez rečí!
Dvere sa otvoria a vystúpi Michael.
TILDA Ahoj… Kto si?
FABRICE Toto je… Hm…
MICHAEL Michael.
FABRICE Michael, kolega z práce.
MICHAEL Ahojte, baby.
Dcéry zmĺknu, ostýchajú sa alebo… Vycítia zvláštnu atmosféru?
NELLY Čo sa stalo s autom, ocko?
FABRICE Ideme za mamou. Michael, dopravíš sa domov sám? Alebo vieš čo, tu máš na taxík… *(dáva mu peniaze)*
MICHAEL V pohode, zavolám si Uber.

SCÉNA 13 – TERASA NAD MESTOM

Fabrice vyjde na terasu svojho bytu. Pozerá sa na mesto. Zavrie oči, načúva mestu, nakloní sa ponad zábradlie, pozerá dolu na prázdnu ulicu pred domom. Medzi vysokými tmavými stenami domov na križovatke opodiaľ vidí nádvorie a Štvorec, čo tam pokojne a trpezlivo žiari vo svojej samote.

DEŇ DRUHÝ SCÉNA 14

Fabrice stojí pred zrkadlom a znovu sa pokúša uviazať si kravatu. Vedľa neho stojí naplnené vrece s odpadkami.

FABRICE Haló, počujete ma?
NELLY … Áno.
FABRICE Prečo potom nikdy neodpovedáte?
NELLY Ahoj… Veď som ti povedala ahoj!
FABRICE Ešte som sa nerozlúčil. Povedal som, že sa uvidíme až pozajtra.
NELLY Okej, tak teda ahoj!
TILDA Ocko, počkaj.
Tilda pribehne do haly a niečo drží v ruke.
FABRICE Čo to je?
TILDA Tvoje manžetové gombičky, zabudol si si ich na umývadle v kúpeľni.
FABRICE Aha, hej? No, ďakujem. *(Dá jej pusu a gombičky strčí do vrecka. Tilda ho zrazu objíme.)* Čo je? Si smutná?
Tilda pokrúti hlavou, drží ho stále v objatí. Z dverí sa na to díva aj Nelly.
TILDA Ošedivel si.
FABRICE Nie.
TILDA Hej.
FABRICE Stále to hovoríš.
TILDA Nie, to hovorí Nelly.
Fabrice sa usmeje.
TILDA Kedy zase prídeme k tebe?
FABRICE Povedal som predsa, že pozajtra, miláčik… Pozdravujte mamu.
Fabrice odchádza, po ceste odhodí vrecko so smeťami.

SCÉNA 15 – ULICA

Nový deň. Vychádza slnko a mesto začína ožívať. Vidíme niekoľko žobrákov, ktorí sa idú postaviť na svoje miesta, aby žobrali.
Prvý je mladý žobrák s gitarou, znova spieva nejakú veľmi pozitívnu pesničku.
Ďalšia osoba, ktorá žobre, má plastový pohárik v jednej ruke a krátku barlu v druhej. Pravá noha je silno vykrútená, skacká o barlách s extrémne zohnutým chrbtom, pozerá šikmo zospodu na okoloidúcich, hrkoce pohárikom na každú osobu, čo prechádza naokolo. Mrzák bez možnosti na inú obživu.
Tretia osoba je žobráčka, možno rumunského pôvodu. Sedí na zemi na deke, obložená množstvom vecí, medziiným aj fotografiami svojich detí alebo vnúčat.
Fabrice namiesto do práce zamieri do bufetu na hlavnej stanici, ktorý uviedli na letákoch. Prejde okolo ženy, zastaví sa a hodí jej do pohárika pár mincí.

FABRICE Ako sa dnes máte?
Žena pozrie na Fabricea ustarosteným pohľadom, pokrúti hlavou.
ŽENA People evil. /Ľudia sú zlí.
FABRICE ... Ok.
ŽENA Áno, very evil.
FABRICE Bohužiaľ, nemám pri sebe žiadne bankovky, ale môžem vám kúpiť v trafike bagetu.
ŽENA Chicken ciabattu.
Odpoveď prišla so samozrejmosťou a bez predstieranej poddajnosti.
FABRICE Čo?
ŽENA Chicken ciabattu!
FABRICE Dobre.
Skutočnosť, že žena vôbec vie, čo je kuracia ciabatta, spôsobí, že Fabrice sa cíti podvedený. Chystá sa čosi povedať, no nevidí inú možnosť, ako vydať sa zatrpknuto k bufetu. V okamihu, keď Fabrice uchopí kľučku na dverách, počuje, ako žena naňho zakričí.
ŽENA A bez cibule!
Fabrice podíde k zasklenému pultu. Predavačka ho privíta.
PREDAVAČKA 1 Dobrý.
FABRICE Dobrý deň, prosím si predplatenú simku do mobilu.
PREDAVAČKA 1 Hneď to bude.
FABRICE A chicken ciabattu.
PREDAVAČKA 1 Čo?
FABRICE Bagetu s kuracím mäsom.
Predavačka vyberie kuraciu ciabattu a odíde po kartu. Fabrice sa pozrie cez výklad na žobráčku. Predavačka sa vráti k pultu a začne nahadzovať ceny do pokladnice.
FABRICE Nepriniesol mi dnes náhodou niekto balíček?
PREDAVAČKA 1 Prepáčte, čo ste hovorili?
FABRICE Pýtal som sa, či niekto dnes nepriniesol balíček alebo obálku s mojím menom? Fabrice?
PREDAVAČKA 1 Balíček?
FABRICE Áno.
PREDAVAČKA 1 Peggy, neprišiel dnes nejaký balíček?
Predavačka zakričí smerom k priľahlej miestnosti za pokladňou.
PREDAVAČKA 2 Balíček?
Je zrejmé, že Peggy je vyššie postavená. Jej tón je oveľa ostrejší.
PREDAVAČKA 1 Áno.
PREDAVAČKA 2 Nie.
PREDAVAČKA 1 Nie, žiaľ. Nijaký balík neprišiel.
FABRICE Okej.
Zaplatí, kartu si strčí do vrecka, kuraciu ciabattu vezme do ruky. Vyjde von a zamieri k žobrajúcej žene – podá jej ciabattu.
FABRICE Tu máte tú vašu chicken ciabattu, ale cibuľu si musíte povyberať sama.

SCÉNA 16 – VÝSTAVNÁ SIEŇ

Nachádzame sa v jednej z výstavných sienií v múzeu. Kustódka tam stojí pri stene s rukami založenými za chrbtom. Japonskí turisti vojdú do miestnosti, pozerajú sa na kôpky štrku a zrkadlá, vyberú si mobily, aby si urobili fotky.

KUSTÓDKA Prosím nefotiť!/ No Picture. No picture, please!
Japonskí turisti sa prekvapene pozrú na dozorkyňu a poslušne odložia mobily. V rozpakoch zamieria k malému čiernemu textu o umelcovi a k názvu diela, ktorý pripevnili na stenu a predstierajú, že si to čítajú. Keď sa dozorkyňa nepozerá, jeden z nich vytiahne mobil a fotí si kôpky štrku. Vždy, keď sa dozorkyňa pozrie, mobil schová. Je to ako hra, kto z koho...

SCÉNA 17 – TELEFONÁT

Fabrice vojde do vedľajšej výstavnej siene, vytiahne náhradný mobil z vrecka na saku a otvorí jeho zadnú časť. Keď tam chce strčiť kartu, vznikne praktický problém, že nemá kde odložiť voľné časti. Je prinútený sadnúť si na zem medzi kôpkami štrku a zrkadlami. Kustódka sa okamžite priblíži, aby skontrolovala, či nerobí niečo zakázané. Len čo Fabrice vsunie kartu, zapne mobil a začne doň vyťukávať číslo.

PREDAVAČKA1
Bufet, hlavná stanica.
FABRICE Dobrý deň ... chcel by som sa spýtať, či neprišiel balíček s mojím menom?
PREDAVAČKA 1 Počkajte... Peggy, zas volá ten s tým balíčkom.
Odovzdá telefón.
PREDAVAČKA 2 Haló?
FABRICE Haló, chcem sa spýtať, či vám neprišiel balíček s mojím menom?
PREDAVAČKA 2 Sem nechodia nijaké balíčky.
Peggy je zjavne podráždená.
FABRICE Iste, jasne... ale jeden človek povedal, že pre mňa u vás nechá balíček.
PREDAVAČKA 2 Je mi ľúto, ale my nestíhame prijímať balíčky, toto je bufet.
FABRICE Naozaj to chápem, ale ide o krízovú situáciu.
PREDAVAČKA 2 Áno... ako som povedala, bola som v práci včera aj dnes a nikto sem nič nepriniesol.
FABRICE Okej...
PREDAVAČKA 2 Počkajte... *(odovzdá telefón kolegyni)*
PREDAVAČKA 1 Voláte sa Fabrice?
FABRICE Áno!
PREDAVAČKA 1 Práve vám sem niečo priniesli. Nejaký balíček.
Rozhovor sa skončí, Fabrice sa rozbehne z galérie von, smerom k svojmu autu.

SCÉNA 18 – V BUFETE

Fabrice prejde okolo žobrajúcej ženy s kuracou ciabattou a vojde do bufetu.

FABRICE Dobrý deň, údajne prišiel balíček s mojím menom.
PREDAVAČKA 1 Áno.
Predavačka 1 vojde do miestnosti za pultom. Vráti sa s balíčkom.
PREDAVAČKA 1 Fabrice?
FABRICE ÁNO. To som ja.
Fabrice si ho vezme. Vlastne to nie je balíček, je to zalepená obálka s jeho menom napísaným čiernou fixkou, rukopisom pripomínajúcim detské písmo. Fabrice obálku roztrhne prstom, nazrie do nej... Dostal nazad mobil aj peňaženku! Vyberie peňaženku a prezrie priehradky – sú tam všetky kreditné karty a dokonca aj všetky peniaze. Fabrice sa rozosmeje, pohľad mu padne na ženu s kuracou ciabattou. Odrazu dostane nápad, vyberie z peňaženky všetky bankovky a dá ich žobrajúcej žene.

SCÉNA 19 – PARTY

Do kancelárie v múzeu vbehne Fabrice.

FABRICE Mám ho! Aj telefón aj peňaženku!
SONJA A čo manžetové gombičky?
FABRICE Čo tam po nich! Mám pocit, že dnešný deň si zaslúži malú párty!
Ozve sa hudba. Všetci zamestnanci galérie sa ocitnú na party v kráľovskom paláci.
Cez prenikavý huriavk vidíme Fabricea, ako ukazuje svoj znovu získaný mobil a peňaženku a rozpráva, ako to s Michaelom dosiahli. Aké neuveriteľné šťastie! Dokonca aj Elna reaguje s úsmevom a fascináciou. Fabrice Elnu spontánne objíme a jeho samého vezme do náručia alkohol, ktorý sa dnes prejaví zo svojej najpríjemnejšej stránky. Po troch pohárikoch má skvelú náladu, všetkých rozjarene objíma a tancuje.

SCÉNA 20 – TOALETY

Pred toaletou pre zamestnancov musí Fabrice stáť a čakať v rade spolu s dvomi ženami. Jednu z nich spozná, je to novinárka Anna. Pozerá naňho veľmi otvorene a usmieva sa, Fabrice jej opätuje úsmev a pozdraví. Keď druhá žena vojde do toalety, sú odrazu sami a ticho je zrazu oveľa

intímnejšie. Anna pozerá naňho teraz celkom nepokryte, pohľadom sa vpíja do Fabricea, zdá sa, že sa už-už chystá niečo povedať, no v tej chvíli sa uvoľní toaleta a Fabrice môže situácii uniknúť. „Dnes sa s ňou nevyspíš," pomyslí si Fabrice, keď si umýva ruky. Vezme si papierový uteráčik a postaví sa pred veľkým zrkadlom a zastane v podobnej prestávke, akú spravil, keď si nacvičoval reč pred stretnutím so sponzormi... A potom sa pokúsi vysloviť to nahlas.

FABRICE Dnes sa s ňou... *nevyspíš.*

SCÉNA 21 – KONDÓM

Otvoria sa dvere a Fabrice je vpustený do Anninho bytu. Vyzerá to, že Anna nie je pripravená na návštevu vo svojom malom byte. Začne zbierať veľké hŕby priesvitného plastu, rozložené po kreslách v obývačke. Na zemi leží hnedý ochranný kartón. Anna vybehne do kuchyne, Fabrice sa usadí na pohovke a cíti sa tak nesvoj, ako sa cítite, keď ostanete sám v byte cudzieho človeka. Obzerá sa naokolo po byte, odrazu sa strhne. Vo dverách do spálne stojí opica a upiera naňho pohľad. Šimpanz. Keď si ho dosýtosti poobzeral, odíde šimpanz, pokojne a prirodzene a sadne si vedľa neho na pohovku. Fabrice nevie dobre, čo má robiť.

FABRICE Ty máš opicu?
ANNA (MIMO OBRAZ)
... Áno.
Potom skončia v posteli. Anna ho bozkáva, vyzlieka ho a zmocňuje sa ho s imponujúcim nadšením. Celkom podvedome tuší, že Fabrice je myšlienkami niekde inde. Že vlastne pochybuje o celej veci.
ANNA Haló?
FABRICE Čo je?
ANNA Môžeš do mňa vojsť?
FABRICE Čo si povedala?
ANNA Že môžeš do mňa vojsť? ... Čo nepočuješ?
FABRICE Čoby, iba keď ležím dolu, zle počujem... Máš kondóm?
ANNA Nie.
FABRICE Ale áno.
ANNA Nie, nechcem kondóm.
FABRICE Ale ja chcem.
ANNA Ale...
Anna sa skloní, pozerá na Fabricea. Potom padne do postele a chytí sa za čelo, akoby odrazu dostala migrénu. Fabrice stuhne, jej reakcia ho trochu šokuje.
ANNA Dobre, teda dobre.
Zmizne smerom k záchodu a vráti sa s kondómom. „Nerobím to dobrovoľne", myslí si Fabrice a začne otvárať balíček.
ANNA Mám si ľahnúť na brucho?
Fabrice prikývne. Po dvoch minútach rýchlych frikcií vyvrcholí Fabrice s výrazom na tvári, ktorý oznamuje oslobodenie. Vydýchne, potom sa opatrne vytiahne z Anny, pravým palcom a ukazovákom zvierajúc kondóm, aby sa nevyšmykol. Prevráti sa na chrbát, leží a pozerá na plafón. Anna vstane a prejde k Fabriceovej strane postele.
ANNA Daj mi ho.
FABRICE Čo?
ANNA Môžem to vziať.
Natiahne sa za Fabriceovou pravou rukou s kondómom. Fabrice sa podvedome uhne.
FABRICE Nie, načo?
ANNA Aj tak idem na záchod, pokojne mi ho daj.
FABRICE Ale... Nemám s tým problém, zahodím ho.
Anna chvíľku premýšľa.
ANNA V poriadku.
Vyjde do kuchyne. Keď sa vráti, má v ruke kôš na smeti. Natiahne ho k Fabriceovi.
ANNA Tu máš, vyhoď ho.
FABRICE ... Nie!
ANNA Haló? Vyhoď ho predsa!
Fabrice už nevie, čo má robiť.
ANNA Odhoď kondóm do koša!
FABRICE ... Nie.
ANNA Čo je to s tebou?
FABRICE Ja... nechcem.

Teraz vznikne zápas o kondóm, ktorý sa v záujme oboch vyhlási za hru. Prebieha to takto: Fabrice sa fakticky musí zo všetkých síl usilovať, aby mu Anna kondóm neodobrala. Je silná. Napokon sa mu podarí vytrhnúť, odbehnúť na záchod a spláchnuť kondóm v záchodovej mise. Keď znovu vojde do spálne, Anna plače. Opica sedí vedľa nej na peľasti, ruku má položenú na jej pleci.
FABRICE Dám ti na seba telefón, hej?
So zmesou zlého svedomia, súcitu a hanby Fabrice Anne navrhne, že jej nechá svoje telefónne číslo, skôr než odíde. Keď chce zavolať na Annin mobil, vyberie si z vrecka oba svoje telefóny. Krátko zaváha, potom si vyberie ten náhradný.

DEŇ TRETÍ
SCÉNA 22 – SMETI

Nový deň. Projekcia ranných rituálov. Fabrice sa pokúša uviazať kravatu. Znova má pri nohe plné vrece odpadkov.

FABRICE Haló? Nelly? Tilda?
Nikto mu neodpovedá. Deti sú u exmanželky. Fabrice vezme vrece so smeťami a chce ich vyniesť. Príde ku kontajnerom a zistí, že sú preplnené. Navyše začalo pršať. Fabrice prehodí vrece cez plot tak, že spadne na zem pred kontajnerom a roztrhne sa. Vtom mu zazvoní mobil. Keď si vyberie svoj starý mobil, pochopí, že signál vychádza z náhradného. Je iba jedna osoba, ktorá dostala toto číslo. Že by už volala?
FABRICE Áno, haló?
PREDAVAČKA 1 Fabrice?
FABRICE Áno, čo chcete?
PREDAVAČKA 1 Zdravím, volám z bufetu na hlavnej stanici.
FABRICE Áno?
PREDAVAČKA 1 Chcem vám len oznámiť, že sme dostali ďalší balíček pre vás.
FABRICE Aha! Ale ja som si ho už bol vziať.
PREDAVAČKA 1 Čože?
FABRICE Už som si ho zobral.
PREDAVAČKA 1 Nie.
FABRICE Áno, včera.
PREDAVAČKA 1 Áno? ... Ale ja tu mám v každom prípade nový balíček predo sebou... S vaším menom.
FABRICE ... čo?
PREDAVAČKA 1 Haló?
Fabrice sa pokúša urobiť si poriadok v hlave.
PREDAVAČKA 1 Haló?
FABRICE Prosím vás... môžete sa pozrieť, čo je v balíčku?
PREDAVAČKA 1 Mám sa pozrieť, čo je v balíčku?
FABRICE Hej.
PREDAVAČKA 1 No ale potom ho musím otvoriť.
FABRICE Isteže.
PREDAVAČKA 1 Okej...
Predavačka odloží telefón. Fabrice čaká.
PREDAVAČKA 1 Je v ňom lístok.
FABRICE Iba lístok?
PREDAVAČKA 1 Áno.
FABRICE Okej? ... Je niečo na lístku?
PREDAVAČKA 1 Počkajte... „Nazvali ste ma zlodejom. Musíte sa ospravedlniť mne a mojej rodine, inak ..."
FABRICE To stačí...
PREDAVAČKA 1 A potom je tam telefónne číslo...
FABRICE Ďakujem, to stačí. Lístok môžete vložiť späť do balíčka, niekoho poň pošlem.

SCÉNA 23
– PR PORADA 2

V konferenčnej miestnosti múzea je čas na ďalšiu poradu marketingového oddelenia.
Okolo stola sedia finančný manažér, PR manažér 1 a 2, Sonja, Michael, praktikantka Lovisa. Fabrice ešte nepríšiel. PR manažér 1 sa usadí k stolu, upraví si papiere pred sebou, dá si hlt vody, odkašle si, začne...
SONJA Sme radi, že sa opäť vidíme, som nesmierne zvedavá, s čím ste prišli.

PR MANAŽÉR 1 Myslíme si, že naše riešenie kampane je mimoriadne dramatické, týka sa to viacerých veľkých pálčivých spoločenských otázok. Tento projekt upozorňuje na množstvo etických a humanitárnych problémov. Vaším konkurentom nie sú iné galérie, ale katastrofy, terorizmus a extrémne kroky pravice. Takže je to výzva. Kolega vám porozpráva, ako sme sa s ňou popasovali.

Pauza.

PR MANAŽÉR 2 Chápem, že to, čo ideme prezentovať, pre vás bude znieť možno trochu šokujúco, ale musíte si skrátka uvedomiť, že my sa zaoberáme práve komunikáciou. A pomocou komunikácie získate platformu na to, aby ste mohli hovoriť o tom, o čom skutočne hovoriť chcete.

Pauza. Sonja prikývne.

PR MANAŽÉR 2 Vaša výstava dostane zvyčajný mediálny priestor – bilbordy, cityligthy, bude sa o nej písať v najväčších novinách, hovoriť vo verejnoprávnej televízii, v programe o kultúre a tak podobne. Neznamená to však, že tým automaticky vzbudíte pozornosť.

Sonja vyzerá skepticky. Finančný manažér súhlasne prikyvuje.

PR MANAŽÉR 1 Preto sa nazdávame, že musíme vyprodukovať niečo, čo sa môže rozšíriť mimo tradičných médií.

SONJA Tradičných médií?

PR MANAŽÉR 2 Áno, ak diváka nezaujmete do desať sekúnd, prestane vám venovať pozornosť.

PR MANAŽÉR 2 Rozmýšľame takto, vaša výstava kladie dôležité otázky, my sa chceme pokúsiť transformovať tieto otázky do krátkeho klipu, ktorý bude trvať približne 15 sekúnd. Takže môže ľahko preniknúť na sociálne siete, ľudia ho začnú zdieľať cez mobilné telefóny a tak ďalej.

SONJA To znie veľmi dobre. A ten klip, ako si ho predstavujete?

PR MANAŽÉR 1 No... urobili sme si prieskum, čo ľudia zdieľajú najviac. Sú to predovšetkým znevýhodnené skupiny, ženy, telesne postihnutí, rasová diskriminácia, gejovia a tak ďalej.

PR MANAŽÉR 2 Najviac pôsobia na ľudí žobráci.

PR MANAŽÉR 1 A deti.

SONJA Deti?

PR MANAŽÉR 1 Presnejšie dieťa, žobrák. Ideálne by bolo zvoliť malého blonďavého chlapčeka alebo dievčatko, ktoré nie je klasickým EÚ imigrantom.

MICHAEL Aha.

SONJA Okej.

PR MANAŽÉR 1
A to je vlastne antitéza k Štvorcu, kde predsa vládne dôvera a...

PR MANAŽÉR 2 Starostlivosť o blížnych.

PR MANAŽÉR 1 Presne! A všetky tie vznešené hodnoty, ktoré sa majú nachádzať v jeho vnútri. Čo by sa stalo, keby toto dieťa nejako vkročilo do Štvorca...

PR MANAŽÉR 2 Úbohé, uzimené malé dieťa, trasie sa od premrznutia a od hladu, blíži sa k Štvorcu, zaliatemu slnečným jasom tepla a pozitívnej energie... A zrazu bum!

MICHAEL*(s Lovisou vyprsknú od smiechu)*
Bum?

SONJA Čo sa stane? Niekto ho zbije?

PR MANAŽÉR 1 To sme ešte celkom nedoriešili, čo presne sa stane. Ale vyjadril by som sa asi takto... dieťa bude zranené a musí sa to stať vizuálne dosť nepekným spôsobom.

Keď Fabrice vidí cez sklenú stenu, že prebieha porada PR manažérov, opatrne otvorí dvere a vkĺzne dnu.

FABRICE Prepáč, Michael, potrebujem s niečím pomôcť.

Naznačí, že chce, aby Michael odišiel s ním von z konferenčnej miestnosti.

SONJA Fabrice, možno je dôležité, aby si tu teraz bol.

FABRICE Nie, verím, že určite robíte skvelú robotu.

Nakloní sa, aby si pozrel skice, rozložené na stole, súhlasne prikývne PR manažérom.

FABRICE Len to treba spustiť. *(pozrie na Lovisu)* Ahoj, áno, ty, ako sa voláš?

LOVISA Lovisa.

FABRICE Áno, dobre. Máš vodičák?

LOVISA Nemám.

FABRICE Poďte so mnou, obaja.

SCÉNA 24 – BUFET

Z miesta vodiča na Fabriceho Tesle vidí Michael, ako Lovisa zamieri k pokladnici a k predavačke v bufete. Vymenia si zopár slov, predavačka zmizne, vráti sa s balíčkom, podá ho Lovise, ktorá sa poďakuje a opúšťa bufet. V tom istom okamihu, ako sa dvere za Lovisiným chrbtom zavrú, uvidíme chlapca, ktorý čaká pred bufetom. Chlapec uprie zlostný pohľad najprv na balíček a potom na ňu.

CHLAPEC Môžem s tebou hovoriť?

LOVISA No...

CHLAPEC Hej! STOJ!

Lovisa je prinútená zastať, obrátiť sa k chlapcovi.

LOVISA Čo je?

CHLAPEC Chcem s tebou hovoriť.

LOVISA O čom?

CHLAPEC Nazvala si ma zlodejom?

LOVISA O čom to hovoríš, v živote som ťa nevidela.

CHLAPEC Nerob sa sprostá! Nazvala si ma zlodejom! A teraz si moji rodičia myslia, že som zlodej!

Chlapec vytiahne lístok, čo Fabrice hádzal do schránok.

LOVISA Ja som sem len prišla po jeden balíček. Nemám potuchy, kto si alebo o čom to hovoríš.

CHLAPEC Niekto toto hodil do našej schránky!

Chlapec podíde k nej, ukáže jej lístok. Lovisa je zmätená.

LOVISA Je mi skutočne ľúto, ak sa ti stalo niečo nepríjemné, ale ja som sem len prišla po balíček.

Michael, ktorý všetko vidí zo svojho sedadla, pocíti teraz, že bude musieť zasiahnuť. Vylezie z auta, prebehne cez ulicu a podíde k nim.

CHLAPEC Všetko mi zakázali, nemôžem chodiť von, nemôžem hrať futbal... Hodila si mi to do schránky? Odpovedz!

MICHAEL Prestaň kričať. Nepočul si, čo ti povedala? Nevieme, o čom to hovoríš.

CHLAPEC Klamete! Teda vy neviete, čo je toto?

Zdvihne lístok, Michael si ho prečíta, tvári sa, že nikdy predtým ju nevidel. Spýtavo sa pozrie na Lovisu, ktorá pokrúti hlavou.

MICHAEL Nie, čestné slovo, neviem, čo to je.

CHLAPEC Klameš!

MICHAEL Prišli sme len po balíček.

CHLAPEC A kto vám povedal, aby ste šli po balíček?

MICHAEL Okej... Bol to náš šéf, ktorý prišiel o svoj mobil a chcel, eh, dostať nazad svoje veci, tak...

CHLAPEC Ako sa volá?

MICHAEL Do toho ťa nič!

CHLAPEC Povedz, ako sa volá!

MICHAEL Nekrič na mňa! Volá sa FABRICE!

Michael zavelí na ústup a s Lovisou utekajú z bufetu. Chlapec sa za nimi díva...

SCÉNA 25 – ZNIČENÁ INŠTALÁCIA

Fabrice je na ceste k svojej kancelárii, keď sa za ním vo foyeri náhli staršia kustódka.

KUSTÓDKA Fabrice, musím s vami hovoriť. Stalo sa... Stalo sa niečo príšerné!

Vyzerá, že sa už-už ide rozplakať. Fabrica zaleje studený pot.

KUSTÓDKA Jednej upratovačke sa podarilo pozametať časti Gioniho inštalácie.

Fabriceovi sa neuveriteľne uľaví, pokúša sa však tváriť vážne.

KUSTÓDKA Nesmierne ma to mrzí... Naozaj neviem, ako sa to mohlo stať.

FABRICE Okej... aké veľké sú škody?

Fabrice a žena sa pozerajú na inštaláciu. Je ťažké vidieť rozdiel, ale zjavne chýba jedna z menších kôpok štrku, čo sa nachádzala vzadu v pravom kúte.

KUSTÓDKA Tu... Máme sa obrátiť na poisťovňu?

Zazvoní Fabriceov mobil. Rýchlo preletí pohľadom displej, vidí, že zvoní jeho starý mobil, rozhovor zruší.

FABRICE ... Ech, nie, nevolajte im.

KUSTÓDKA Dobre. A umelcovi?

FABRICE To už vôbec nie!

KUSTÓDKA Musíme sa však pokúsiť obnoviť to dielo.
Fabriceov mobil opäť zazvoní. Hovor neprijme.
FABRICE Našiel sa ten štrk?
KUSTÓDKA Áno, je dolu v dielni. Žiaľ, neviem povedať, či niečo nezmizlo, ale zozbierali všetko, čo sa našlo vo vreciach na smeti.
FABRICE Inštaláciu máme nafotenú, však?
KUSTÓDKA Áno, samozrejme.
FABRICE Okej, tak vychádzajte z fotiek. Musíte sa pokúsiť, aby to vyzeralo čo najvernejšie.

SCÉNA 26 – KONFRONTÁCIA

Anna zozadu prekvapí Fabricea. Ten vykríkne.

ANNA Ahoj.
Fabrice odpovie strohým „Ahoj" a chce prejsť okolo nej, Anna však urobí krok nabok a zablokuje mu tak cestu. Zároveň mu zazvoní telefón.
FABRICE Michael, teraz nemôžem, hneď ti zavolám.
Skončí hovor, odloží mobil.
ANNA Prepáč, preboha, prepáč mi.
FABRICE Nie, nie... Je to moja chyba. Som len trochu vystresovaný.
ANNA Ako to vyriešime?
FABRICE Hm, vyriešime?
ANNA To, čo sa stalo medzi nami.
FABRICE Stalo sa niečo medzi nami?
ANNA Nepamätáš sa?... Včera večer?
FABRICE Ale áno, jasné.
ANNA Naozaj?
FABRICE Bolo nám spolu veľmi príjemne... Bolo to skutočne pekné!
Anna sa usmeje.
FABRICE Ale, ehm... mám deti, mám svoju prácu, v ktorej sa momentálne nachádzam vo veľmi intenzívnom období. Okolnosti mi naozaj nedovoľujú, aby som si začal nejaký vzťah alebo niečo podobné...
Úsmev zmizne.
FABRICE Netvrdím, že ty to chceš, ale chcem to radšej povedať... aby to bolo jasné.
ANNA Áno, môže to byť prospešné, keď sa takéto veci vyjasnia.
FABRICE Pre mňa je takéto niečo veľmi komplikované. To čo sa stalo, je jedna vec...
ANNA Vec?
FABRICE No, možno to nebola najlepšia formulácia.
ANNA Nie, a ja neviem, aký si. Možno to robíš často.
FABRICE ... Čo?
ANNA Že si vodievaš domov ženy.
FABRICE No... Nestáva sa to tak... tak veľmi často.
ANNA Nie tak veľmi často?
FABRICE Nie...
ANNA Ako často teda? Ako často si vodíš domov ženy, ktoré takmer nepoznáš a máš s nimi sex?
FABRICE ... Neviem.
ANNA Nepamätáš si ich?
FABRICE Samozrejme, že si ich pamätám.
ANNA Pamätáš si ich mená?
FABRICE Áno.
ANNA Áno?
FABRICE Samozrejme.
ANNA Vždy?
FABRICE Vždy.
ANNA Tak ako sa volám ja?
FABRICE *(pauza)*
Viem, ako sa voláš.
ANNA Dobre, tak ako sa volám?
FABRICE Toto je hlúpe.
ANNA Keby si poznal moje meno, jednoducho by si ho povedal.
FABRICE Poznám ho.
ANNA Tak ako sa volám? No? Len to povedz...
FABRICE Anna.
ANNA O.k. Dobre.
FABRICE Teraz si ma skutočne naštvala.
ANNA Keď sa otvorím nejakému človeku... a som s ním intímne, značí to pre mňa dosť veľa, nezvyknem to robiť, ale ak to neznamená pre teba nič, tak...

FABRICE Ale znamená, znamená, preto tu teraz stojím a rozprávam sa s tebou.
ANNA Áno, lebo si pamätáš, že si bol vo mne.
FABRICE ... Áno.
ANNA Si veľmi zaujímavý človek. Si úspešný, máš veľkú moc, a moc znamená zodpovednosť.
FABRICE Čo tým chceš povedať?
ANNA Myslím, že využívaš svoju pozíciu, pozíciu moci, na to aby si zbalil ženy do postele. To si myslím, prepáč.
FABRICE Takže aj teba som zbalil na svoju pozíciu moci?
ANNA Na mňa to takto nefungovalo.
FABRICE Prečo nemôžeš priznať, že moc je príťažlivá?
ANNA Pre mňa nie.
FABRICE Nie?
ANNA Nie.
FABRICE Tak ti ešte niečo poviem, som veľmi pyšný na to, že som ťa dostal do postele.
ANNA Takže teraz som jedna z tvojich trofejí?
FABRICE Áno, ak to chceš tak vidieť, ale môžeš byť na to aj trochu hrdá.
ANNA A ty si na mňa hrdý?
FABRICE Áno, si pekná žena. Si naozaj dobrý úlovok.
ANNA *(pauza)* Som rada, že sme sa o tom pozhovárali.
Vojde Michael s Lovisou. Dáva znamenie Fabriceovi, že s ním musí hovoriť. Fabriceovi sa trochu uľaví. Anna si to všimne.
ANNA Hm. Už musím ísť.
FABRICE Aj ja. Večer máme recepciu, odovzdávanie umeleckých štipendií. Nechceš prísť?
ANNA Večer? Neviem, asi niečo mám.
FABRICE Ok. Pošlem ti pozvánku, keby si si to rozmyslela.
ANNA Dobre.
FABRICE Ahoj.
Anna rýchlo odíde. Michael podá Fabriceovi lístok.
FABRICE Čo to je?
MICHAEL Odkaz. Z bufetu na hlavnej stanici.
Michael s Lovisou odídu. Fabrice si prečíta lístok.
FABRICE Nazvali ste ma zlodejom.
Musíte sa ospravedlniť mne a mojej rodine.
Inak vám narobím zo života chaos!
(pre seba) Chaos???

SCÉNA 27 – ÚTOK ZVIERAŤA

Vojdú technici s karbobrúskou. Začnú niečo rezať. Ozýva sa nepríjemný zvuk. Všade lietajú iskry. Náhlivo sa blíži Elna v elegantnom kostýme.

ELNA Haló! Čo to robíte?... HALÓ!?
Technik ju zazrie. Chytí režúceho muža za rameno, ten brúsku vypne.
ELNA Dnes je tu galavečer, ideme udeľovať umelecké štipendiá. Kto vám povedal, že tu teraz môžete robiť... toto?
TECHNICI Čo?
ELNA Zbaľte si svoje veci a ihneď odtiaľto vypadnite! Pre boha živého!
Vo veľkej výstavnej hale sú všetci pripravení na ceremóniu udeľovania štipendií. Teoretik umenia, Elna, Fabrice, donátorská dvojica Anna-Stina a Gunnar Svedborgovci. Michael, Lovisa, všadeprítomní japonskí turisti. Oneskorene do sály vbehne aj Anna, kývne Fabriceovi na pozdrav. Naokolo v polkruhu stojí skupina elegantne oblečených osôb s pohárom sektu v rukách. Naľavo od Fabricea stojí malý dubový stolček, na stolíku strieborná soška a pergamenový zvitok previazaný červenou hodvábnou stuhou. Napravo je pripravený mikrofón. Elna sa vráti, dá znamenie Sonji, ktorá odhodlane vyjde na scénu. Pomaly si priloží mikrofón k ústam. Publikum zmĺkne.
SONJA Vitajte v džungli.
V reproduktoroch zaznejú bubny.
Prosím vás, aby ste na performancii, na ktorej sa teraz zúčastníte, zachovali čo najväčšiu opatrnosť. O chvíľu budete totiž konfrontovaní s divým zvieraťom.
Nadšený smiech.
Ako iste viete, slabosť posilňuje lovecký inštinkt zvierat aj ľudí. Keď sa zľaknete, zviera to zacíti,

Alexander Bárta, Sára Baranová, Lea Lachkovičová

ak sa pokúsite utiecť, bude vás naháňať. Ale ak ostanete pokojní, celkom nehybní ... bez najmenšieho pohybu, zviera si vás možno ani nevšimne a môžete sa schovať v stáde ... bezpečne pozerať sa na to, ako sa niekto iný stane korisťou.

Sonja zíde z pódia a odrazu počujeme, ako sa otvorili dvere, tak prudko, že vrazili do steny. Hudba stíchne. Všetci pozerajú na zadný vchod, niektorí sú vyľakaní, podaktorí sa smejú, viacerí si vyberú mobily, aby si urobili video. Ozve sa buchot, spadne stolička. Z dverí nazrie dnu umelec, je nahý, imituje vyľakaného šimpanza. Po tom, čo párkrát ustúpi dozadu, nakoniec sa odváži vojsť, prediera sa pomedzi divákov, ktorí sú nadšení a vyľakaní zároveň. Keď vojde do miestnosti, zatvoria sa s buchnutím za ním dvere. Publikum stojí prekvapene s pohármi sektu v rukách – nikto sa neodváži pohnúť. Šimpanz postupuje dopredu do miestnosti. Keď sa zdá, že sa nedeje nič nebezpečné, prejde strach a agresivita do zvedavosti, ktorá sa prejaví mierne násilným spôsobom. Šimpanz o chvíľu poťahuje a trhá všetko naokolo. Sukne, záclony, stoly a stoličky. Publikum stojí ako skamenené od ľaku, keď sa však šimpanzovi podarí zvaliť statív mikrofónu a z reproduktorov začne vychádzať vysoký prenikavý zvuk, Anna-Stina podvedome vykríkne. Šimpanz vydá zo seba šialený rev a pribehne k nej, celým telom ju provokuje. Fabrice urobí náznak pohybu znamenajúceho „Nie, nie ju!". Anna-Stina je ochromená strachom, nevie, čo robiť. Pozrie na Gunnara , Gunnar však jej pohľad neopätuje. Anna-Stina sa začne hystericky smiať. Teoretik umenia vykročí na pomoc k Anne-Stine. Pokúša sa šimpanza od nej odtrhnúť. Šimpanz zameria svoju pozornosť na teoretika umenia. Ten sa zasmeje, rozhodí rukami, akože, toto už je trápne, nikto sa nesmeje s ním, všetci majú strach. Šimpanz začne dotierať na teoretika umenia, zhodí ho na zem, v spoločnom súboji sa dostanú až ku dverám, ponížený teoretik umenia nahnevane a zároveň ponížene utečie zo sály. Teraz sa šimpanz zameria na mladú ženu v publiku. Priblíži sa k nej, začne ju oňuchávať, ona sa bráni, šimpanz ju zvalí na zem, strháva z nej šaty, vyzerá to ako pokus o znásilnenie. Jej partner sa na to díva, nevie, čo má robiť, nikto nevie odhadnúť, kedy je táto performancia už za hranicou. Nakoniec sa k činu podujme finančný riaditeľ, napadne šimpanza odzadu a kľakne si mu na hruď, bije ho päsťami, vtedy sa pridávajú ďalší zúčastnení muži – Michael, Fabrice, PR manažéri a ďalší. Keď šimpanza dobijú, víťazoslávne sa postavia a objímajú sa, spotení, v dotrhaných košeliach. Šimpanz leží chvíľu bez pohybu na dlážke, pozbiera sa, postaví sa do celkom obyčajnej vystretej polohy. Ukloní sa. Publikum nevie, ako má reagovať. Bolo to vystúpenie? Zavŕši to rozptýlený, vlažný potlesk a Elna pozve imitátora na pódium. Tam si môže podať ruku s Annou-Stinou a Gunnarom. Na záver si preberie potom sošku a pergamenový zvitok s diplomom. Pristúpi k mikrofónu. Šimpanz je zjavne dojatý.

ELNA Blahoželám, dámy a páni, toto je Oleg, ruský performatívny umelec, ktorý práve získal umelecké štipendium vo výške 15 000 eur od nadácie našich milých donátorov Anny-Stiny a Gunnara Svedborgovcov.

ANNA-STINA *(podáva mu obálku)*
Blahoželám, drahý Oleg, dúfam, že peniaze využijete na nejaký ďalší skvelý umelecký projekt.

OLEG Ďakujem. Je mi skutočne cťou! Vrelá vďaka!

SCÉNA 28 – VÝCHOVA DETÍ

Sme u Fabricea doma. Fabrice dlho hľadí na lístok, ktorý dostal od Michaela. Zdá sa mu, že kútikom oka zazrel, ako sa pohla kľučka na vchodových dverách. Je to taký slabučký pohyb, že je ťažké vidieť, či sa to naozaj stalo. Najprv raz, potom ešte raz trošku rýchlejšie.
Fabrice zíza na dvere, takmer sa strhne, keď niekto zazvoní na dverách. Znovu zaznie zvonenie, ale Fabrice sa neodváži pohnúť zo stoličky.

TILDA *(za dverami)*
Ocko?
Sú to deti. Fabrice vstane a odomkne. Do bytu sa vrútia Nelly a Tilda so svojimi športovými vakmi. Ich nálada sa totálne líši od tej, v ktorej sa nachádza Fabrice. Sú veselé a sršia energiou. Nelly vbehne do kuchyne v topánkach, počujeme, ako si vyberie z kredenca pohár, pustí vodu z kohútika. Tilda odhodí bundu na zem. Fabriceho starosti a stres sa menia na podráždenie.
FABRICE Tilda? Hodila si bundu na zem?
TILDA Potom ju zdvihnem.
Vojde na záchod, Fabrice začne zbierať ich veci, zdvihne Tildinu bundičku zo zeme.
NELLY Čo to je za list, ocko?
Fabrice vypustí všetko z rúk a ide hneď do kuchyne. Nelly stojí pri stole s ceduľkou v jednej ruke a s pohárom vody v druhej.
NELLY „Nazvali ste ma zlodejom. Musíte sa ospravedlniť mne a mojej rodine. Inak vám narobím zo života chaos...?"
FABRICE ODLOŽ TO!
NELLY Čo?
FABRICE Polož to, lebo sa nahnevám!
NELLY Ocko...
FABRICE VRÚTITE SA SEM, POODHADZUJETE SI VECI NA ZEM, BEHÁTE PO BYTE V TOPÁNKACH. TOTO UŽ NAOZAJ PREKRAČUJE VŠETKY MEDZE!
NELLY Prečo to hovoríš len mne?
FABRICE NEHOVORÍM TO IBA TEBE.
NELLY Ale áno, hovoríš.
FABRICE NIE, NEHOVORÍM. HOVORÍM TO AJ TILDE.
NELLY Som tu predsa len ja.
Nelline oči sa zalievajú slzami. Príde Tilda a postaví sa do kuchynských dverí. Zhrozene pozerá na Fabrica.
FABRICE Teraz už dosť, nemôžete sa predsa pustiť do plaču iba za to, že vám dohováram!
TILDA PRESTAŇ KRIČAŤ. ČO SME TI UROBILI?
Po lícach jej stekajú slzy.
FABRICE UŠETRITE SI TIE SLZY, KÝM ICH BUDETE NAOZAJ POTREBOVAŤ.
NELLY OCKO, PRESTAŇ!
FABRICE JA MÁM PRESTAŤ? VYZUJ SI TOPÁNKY A ZAVES SI BUNDU NA VEŠIAK!!
TILDA NEKRIČ NA NÁS! NIČ SME TI NEUROBILI!
FABRICE KRIČÍM NA VÁS, LEBO SA NEVIETE SPRÁVAŤ!
NELLY OCKO! PRESTAŇ, PROSÍM!
Tilda vyletí z kuchyne a vbehne do záchoda, zabuchne za sebou dvere tak silno, až sa odrazia od steny. Postaví sa do dverí a kričí.
TILDA MY SME DETI. NECHÁPEŠ? VEĎ MY SME LEN DETI!
Fabrice beží za ňou, narazí do záchodových dverí, čo mu stoja v ceste. Kopne do nich v behu z celej sily. Znovu sa zabuchnú s hlasným treskom, potom nastane úplné ticho.
NELLY Pomóc...
Fabricea zaleje studený pot. Podíde k dverám, opatrne otvorí, opatrne, smrteľne vyľakaný z toho, čo tam uvidí. Tilda stojí iba zopár centimetrov od obruby dverí, dvere ju neudreli, ale jej pohľad prezrádza Fabriceovi, že v nej niečo zlomil. Teraz sa rozplače Fabrice, objíma Tildu, ktorá sa tvári chladne.

SCÉNA 29 – VIRÁL

Nový deň.
Na veľkej projekcii vidíme mesto, námestie, na ktorom je umiestnený Štvorec, je prázdne. Po chvíli príde neistým krokom asi štvorročné dievčatko. Má na sebe obnosené tričko, plienku a priveľké topánky. Na pravom pleci nesie malé mačiatko a v ľavej ruke drží pohárik na žobranie. Štvorročné dieťa podíde k Štvorcu a zvedavo sa pozerá na medenú plaketu a Štvorec, vojde doň a ... exploduje!
Ráno – Fabrice sa znova pokúša uviazať si kravatu a obuť si topánky. Vedľa neho už tradične leží vrece s odpadom.

FABRICE Nelly, Tilda! Haló! Čo keby som vás dnes vzal do obchodného centra, pôjdeme spolu nakupovať, čo?!
NELLY Ako chceš, ocko.
FABRICE *(zazvoní mu starý telefón. Fabrice sa ho chvíľu bojí zodvihnúť.)* Áno?
OSOBA Z YOUTUBE Zdravím, volám vám z Youtube Švédsko.
FABRICE Zdravím.
OSOBA Z YOUTUBE Gratulujem k tritisíc pozretiam!
FABRICE Čože?
OSOBA Z YOUTUBE Klip na vašom youtubovom kanáli získal veľmi veľa pozretí v niekoľkých hodinách. *Fabrice vyzerá prekvapený.*
FABRICE Aha? ... Myslíte na tú pódiovú diskusiu?
OSOBA Z YOUTUBE Ach, nie, mám na mysli ten klip, ktorý ste tam zavesili včera... „Plavovlasá malá žobráčka vybuchne a roztrhá ju na malé kúsky".
FABRICE Ako prosím?
OSOBA Z YOUTUBE Haló?
FABRICE Ako sa to volá?
OSOBA Z YOUTUBE „Plavovlasá malá žobráčka vybuchne a roztrhá ju na malé kúsky".
FABRICE Ehm...
OSOBA Z YOUTUBE Volám vám vlastne len preto, aby som sa spýtala, či máte záujem poskytnúť reklamný priestor pred klipom a tým získať podiel na partnerských príjmoch? Podľa licenčnej dohody s Youtube.
FABRICE Nie, ďakujem. Dovi...
Fabrice ukončí rozhovor a ihneď začne surfovať na mobile. Nevidíme, čo tam našiel, len že odrazu veľmi zvážnie.
FABRICE Nelly? Tilda? Predtým, ako pôjdeme nakupovať, budeme sa musieť zastaviť u mňa v kancelárii.

SCÉNA 30 – V KANCELÁRII

Vidíme PR manažérov, oslavujú, pijú šampanské, kričia, hrajú na imaginárne hudobné nástroje, vydávajú víťazné zvuky. Extaticky revú DOKÁZALI SME TO!!! MÁME VIRÁL!!!
Fabrice vyzerá hlboko otrasený, ako sedí vo svojej pracovni a pozerá na klip z Youtube. Vedľa neho stojí Michael, Sonja a Lovisa. Vzadu sedia na zemi deti a niečo si kreslia. Po tom, čo dieťa vo videu exploduje, vráti klip nazad a pozerá to znovu, krok po kroku. Je zjavné, že tesne pred výbuchom je plavovlasé žobrajúce dievčatko nahradené bábkou. Exploduje bábka. Vojde Elna.

FABRICE Aha! Je to jasné, že je to fejk! Tuto je strih a dieťa nahradí bábika! Aha!
Pozrie na Elnu, ktorá stojí na druhej strane písacieho stola. Michael, Sonja a Lovisa sa rýchlo vytratia.
ELNA To je jedno. Všetci si myslia, že je to príšerne nevkusné. Je to cez čiaru!
FABRICE Okej. ... A napriek tomu to všetci sledujú a zdieľajú?
ELNA Áno, 420 000 pozretí len za niekoľko hodín... Celý deň nám volajú novinári, musíme usporiadať tlačovku, nemôžeme čakať do pondelka.
FABRICE Takže celé je to moja vina?
ELNA PR oddelenie tvrdí, že si im dal voľné ruky.
FABRICE Ale do riti... ani mi nenapadlo, že by urobili niečo takéto!
ELNA Evidentne si to nemal pod kontrolou.
FABRICE Voľné ruky neznamená predsa, že to nemusím odsúhlasiť, kým to pustia von?
ELNA Ako ste to odkomunikovali, už je teraz jedno. Klip je vonku.
FABRICE ... Áno. Čo mám teda urobiť?
ELNA Priprav si vyhlásenie, niečo v zmysle: „Naša galéria sa chce dištancovať od obsahu videoklipu, ktorý bol uverejnený na našom youtubovom kanáli. Klip bol vyrobený externou PR agentúrou, na efekt, so zámerom dosiahnuť čo najväčšiu sledovanosť pred nadchádzajúcou výstavou"...
FABRICE Mohol by som aj povedať, že si za tým stojím.
ELNA Ako?
FABRICE Nesmieme zabúdať, že sme umelecká inštitúcia! Máme právo byť iní! „Ako vedúci inštitúcie zaoberajúcej sa umením pokladám fakticky za svoje poslanie nenechať sa zastrašiť prejavmi prekračujúcimi hranice. Nekompromisne

musíme skoncovať so všetkými predstaviteľnými tabu… Nijaké obavy nemôžu a ani nesmú stáť v ceste slobode umeleckého prejavu!"
Elna naňho uprie dlhý pohľad.
FABRICE Áno, to si myslím.
ELNA Firma BabyBjörn nemôže sponzorovať múzeum, ktoré sa uvádza na trh tým, že nechá vyhadzovať deti do vzduchu.
FABRICE Iste, iste, prirodzene.
Elna sa pozrie na hodinky, zberá sa odísť, no niečo jej zíde na um.
ELNA Ešte niečo. Musíme ti spraviť nové fotografie na webovú stránku. Máme teraz len také, kde sa usmievaš… Iste chápeš.
Elna odíde.

SCÉNA 31 – TLAČOVÁ KONFERENCIA

Miestnosť, kde sa má konať tlačová konferencia, je plná. Ozýva sa hlasný hovor, jedna žena vstane, čosi ukazuje, kričí. Fabrice vyjde na pódium, zaklopká na mikrofón, pokúša sa zavolať na celú miestnosť, aby získal pozornosť. Napokon stíchnu, Fabrice začne hovoriť.

FABRICE Kvôli videoklipu, ktorý sa rozšíril prostredníctvom webovej stránky múzea, sa ozval veľký počet novinárov a žiadal o vyhlásenie, preto sme usporiadali túto tlačovú konferenciu. (*Pauza*) Publikovanie tohto videoklipu bolo neuvážené a pre svoj prinajmenšom hrubý obsah nesmie vrhnúť nejaký tieň na múzeum a jeho sponzorov – a preto odstupujem zo svojho postu.
V publiku sa rozšíri šum, no čoskoro sa ukáže, že demisia nie je dostatočné ospravedlnenie.
ANNA*(ako novinárka)*
Mnohí sú veľmi rozhorčení, že sa takýmto cynickým spôsobom využíva znevýhodnená skupina na získanie pozornosti, čo na to poviete?
FABRICE Chcem sa ospravedlniť.
ANNA Ale ako sa staviate vy osobne k videoklipu?
FABRICE Myslím, že to bolo hlúpe.
ANNA Ale prečo ste to v tom prípade dali na internet? Kto rozhodol o tom, že sa to zverejní? Kde je vaša solidarita s tými, ktorí sú bez hlasu a sú najviac vytláčaní na okraj spoločnosti?
FABRICE … Prišlo k nedorozumeniu a klip bol vyprodukovaný a uvedený bez môjho schválenia. Ak sa to niekoho dotklo, chcem opätovne požiadať o prepáčenie a …
ANNA Kto je autorom klipu? Je za ním nejaká umelecká skupina?
FABRICE Nie, vyrobila ho externá marketingová firma.
ANNA Ako ste to mohli pustiť von?
FABRICE Mám osobnú zodpovednosť za chyby, čo sa stanú v internej komunikácii, a bude to mať dôsledky v tom, že sa vzdávam svojho postu v múzeu. Teraz by som rád prečítal oficiálne vyhlásenie múzea: „Naša galéria sa chce dištancovať od obsahu videoklipu, ktorý bol uverejnený na našom youtubovom kanáli. Klip bol vyrobený externou PR agentúrou, na efekt, so zámerom dosiahnuť čo najväčšiu sledovanosť pred nadchádzajúcou výstavou"…
Fabrice rezignovane dočíta, na pódium vyjde Elna.
ANNA A čo je to za výstavu?
ELNA Nazýva sa Štvorec. „Štvorec je slobodná zóna, kde vládne dôvera a starostlivosť o iných. V nej máme všetci rovnaké práva a povinnosti bez rozdielu." Tlačové materiály k Štvorcu nájdete na našej webovej stránke.
Fabrice si spomenie na deti, ktoré celý čas sedia ticho v kancelárii. Nelly má v ruke mobil, evidentne si s Tildou pozerajú video vybuchujúceho dievčatka..
FABRICE Tak čo, dievčatá, ideme na nákupy?
TILDA Nemôžeme ísť radšej domov, ocko?
Fabrice prikývne. Odchádzajú.

SCÉNA 32 – CHAOS

Fabrice, Nelly a Tilda idú domov, vo vchode ich niekto čaká.

CHLAPEC Vy ste Fabrice?
FABRICE A ty si kto?
CHLAPEC Som vaše svedomie.
FABRICE Ako!?
Chlapec sa zasmeje, je to ten istý chlapec, ktorý napadol Lovisu a Michaela pred bufetom.
FABRICE Počuj, ja neviem, kto si a pripadá mi to veľmi čudné.
Fabrice si vyberie ruku z vrecka, kľúče má v ruke, chce ísť ku dverám, no chlapec sa mu postaví do cesty.
CHLAPEC Som zlodej?
Chlapec vytiahne lístok, čo Fabrice vhadzoval do schránok, a pridrží ho oproti nemu.
FABRICE Hádam chápeš, že to nemyslím tak, ako je to na lístku? Chcel som len dostať naspäť svoju peňaženku a mobil.
CHLAPEC Odpovedajte na otázku. Som zlodej?
FABRICE Nie.
CHLAPEC *(číta)*
„VIEME, KTO SI! UKRADOL SI MI TELEFÓN…"
FABRICE Nemôžeš to brať osobne, napísal som to len preto, aby som dostal naspäť svoje veci.
CHLAPEC Musíte požiadať o odpustenie.
FABRICE Požiadať o odpustenie?
CHLAPEC Vložíte lístok do schránky mojej rodiny, kde napíšete, že sme zlodeji. Moji rodičia si teraz myslia, že som zlodej! Musíte poprosiť o odpustenie.
Fabrice hľadí na Tildu a Nelly a potom nazad na chlapca.
FABRICE Dávaj si pozor, čo hovoríš!
Chytí chlapca za plece, odtiahne ho nabok.
CHLAPEC Nie!
Chlapec sa mu postaví do cesty k dverám.
FABRICE Nekrič, čo to stváraš?
Fabrice ho schytí a odsunie ho nabok. Začnú spolu zápasiť. Chlapec kričí ešte hlasnejšie, bojuje, aby mu mohol zahatať cestu do dverí. Fabrice vytiahne kľúče, zároveň zadržiava chlapca rukou, napokon otvorí dvere a Tilda s Nelly vbehnú do bytu. Aby sa aj Fabrice mohol dostať do bytu, odhodí chlapca nabok. Chlapec leží bez pohybu na kamennej dlážke. Fabrice uvidí Tildine a Nelline vyľakané pohľady.
FABRICE Upokojte sa! Choďte do svojej izby.
Vráti sa nazad na schodisko.
FABRICE Haló, ako ti je? … Počuješ?
Ticho.
FABRICE Si v poriadku? *(Chlapec prikývne. Fabriceovi sa uľaví.)* Do riti.
Fabrice pomôže chlapcovi posadiť sa.
FABRICE Okej. Tak ako to urobíme?
CHLAPEC Natočíme to.
Chlapec vyberie mobil, zapne kameru a namieri šošovku na Fabricea. Vidí sa mu to absurdné, ale Fabrice je pripravený urobiť všetko pre to, aby to celé mal za sebou.
FABRICE Prepáč, bolo to hlúpe.
CHLAPEC A mojej rodine.
FABRICE Ospravedlňujem sa aj tvojej rodine. Je mi to ľúto, prisahám.
CHLAPEC Čo je vám ľúto?
FABRICE Je mi ľúto, že som ti vhodil lístok do schránky, kde bolo napísané, že si mi ukradol mobil, bolo to veľmi nepremyslené, urobil som to len preto, aby som dostal späť svoj mobil a nemyslel som na to, že som obvinil aj nevinných.
Chlapec sa díva na telefón – má plnú pamäť.
CHLAPEC Sorry, mám plnú pamäť, musíme to nahrať ešte raz.
FABRICE Bože…
Po chvíli manipulovania v mobile je chlapec hotový a namieri telefón znovu na Fabricea.
FABRICE Okej… Už nahrávaš?
CHLAPEC Áno.
FABRICE Lebo ešte raz to neurobím.
CHLAPEC Okej. Ideš.
Fabrice sa pripraví, vydýchne a nadýchne sa, pozrie na chlapca, ktorý prikývne, že kamera funguje.
FABRICE Veľmi ma mrzí, že som ti vhodil do schránky lístok, kde sa písalo, že si mi ukradol mobil, nie je to pravda a ja chcem teraz poprosiť teba a tvoju rodinu o odpustenie. Celé to bolo veľmi nepremyslené a egoistické, zbabelé a … vlastne aj plné predsudkov, áno.

Namiesto toho, aby som zaklopal na dvere a položil jednoduchú otázku, mal som strach z vás, čo bývate v tej štvrti, v tom dome, v tom vchode. Obvinil som nevinných ľudí z niečoho, čo neurobili… Niekomu sa to môže zdať malicherné, ale prezrádza to vlastne niečo o mne ako človeku. Možno dokonca o spoločnosti, v ktorej žijeme, pretože nie som jediný s takýmito predsudkami. Aj vy máte predsudky voči nám, kvôli rozdielnym podmienkam, v ktorých žijeme. Svojím spôsobom za to môže politika a rozdelenie majetku. Pretože tieto problémy nevyrieši jeden človek, musí k tomu prispieť aj spoločnosť. Nestačí, ak sa ti ospravedlním a priznám si svoju chybu. Poznám jedného z 291 ľudí, ktorí vlastnia viac ako polovicu svetového bohatstva, ľudia ako oni by mohli toto všetko v momente napraviť… Počas toho, ako toto hovorím si zároveň uvedomujem, že konám presne, ako to my privilegovaní robíme, keď máme umlčať svoje zlé svedomie, tárame a tárame, povieme kopec pekných slov, ale vlastne sa cítime úplne bezmocní, nevieme, čo robiť. Neviem, čo môžem urobiť. Neviem ani, ako by som mohol zmeniť svoj životný štýl. Pomohlo by, keby som dobrovoľne klesol o jednu priečku na rebríčku, aby sa niekto iný mal lepšie? Vlastne neviem, či sme ochotní urobiť to. A pre to, áno, pre toto sa chcem skutočne ospravedlniť. Prepáčte mi.

Chlapec vezme mobil, vyjde von a zavrie za sebou dvere. Fabrice stojí naďalej bezradne v chodbe.

Vonku prší a hrmí. Fabrice stojí na strešnej terase a pozerá na Štvorec, zdá sa, že nevie, čo má robiť. Sprevádzaný dunením búrky pokúša sa odrazu vykričať sa do noci.

FABRICE Do riti?… Bože?

Stíchne, chvíľu premýšľa, chystá sa na nový citový výbuch. Tentoraz vystrie ruky k oblohe, skríkne ešte hlasnejšie.

FABRICE PANE BOŽE? AK EXISTUJEŠ, UKÁŽ SA MI!… POMÔŽ MI!!

Z oblohy sa náhle zosype obrovské množstvo odpadkov, ktoré zaplnia celú scénu, aj Fabrica.

SCÉNA 33 – ZÁVER

Nový deň.

Na ulici prúdi dav ľudí. Všetci sa zhromažďujú v Štvorci. Je tam aj Fabrice a jeho dve dcéry.

NELLY Kam to ideme, ocko?

FABRICE Uvidíte.

Fabrice si sadne na zem medzi žobrákov. Štvorec sa zapĺňa ľuďmi. Fabrice si s nimi podáva ruky, zoznamuje sa, rozpráva sa s nimi. Ťažisko v rozličných stretnutiach nebude spočívať na Fabriceovi, ale na Tilde a Nelle. Na ich vnímavých tvárach, na doširoka roztvorených očiach. Ako stoja a hľadia na ľudí, ako ich otec robí niečo, na čo nikdy nezabudnú.

Štvorec pár razy zabliká a zhasne.

Koniec.

Alexander Bárta

ODPORÚČANÉ KNIHY A ODKAZY

ADORNO, Theodor W. Angažovanost. Divadlo. Praha: Orbis: Umění lidu, 1969, (8), 3-13.

ADORNO, Theodor W. Estetická teorie. Praha: Panglos, 1997. ISBN 80- 902205-4-1.

BOURDIEU, Pierre. Nadvláda mužů. Praha: Karolinum, 2000. ISBN 80-7184-775-5.

ČERNÁK, Pavel a Denisa Doričová GURA. Správa o stave duše. Bratislava: Premedia, 2018. ISBN 978-80-8159-684-1.

FOSTER, Thomas C. Jak číst film: cinefilův průvodce po světě pohyblivých obrázků. Přeložil Lucie CHLUMSKÁ. Brno: Host, 2017. ISBN 978-80-7577-183-4.

HICKS, Alistair. Průvodce světem současného umění: nové směry 21. století. Přeložil Martina NERADOVÁ. Praha: Kniha Zlín, 2017. Artberry. ISBN 978-80-7473-558-5.

KLEON, Austin. Steal like an artist: 10 things nobody told you about being creative. New York: Workman Pub. Co., c2012. ISBN 978-07-6116-925-3.

KUNDERA, Milan, UHDEOVÁ, Jitka, ed. Slova, pojmy, situace. Brno: Atlantis, 2014. ISBN 978-80-7108-344-3.

MCLUHAN, Marshall. Jak rozumět médiím: extenze člověka. Praha: Odeon, 1991. Eseje. ISBN 80-207-0296-2.

ÖSTLUND, Ruben. Turist. Umeå: Atrium Förlag, 2014. ISBN 978-91-8609-544-4.

RENZETTI, Claire M. a Daniel J. CURRAN. Ženy, muži a společnost. Praha: Karolinum, 2003. ISBN 80-246-0525-2.

Linky

Cseres Jozef: V jakých světech umění to dnes vlastně žijeme?
https://www.magazinuni.cz/ruzne/v-jakych-svetech-umeni-to-dnes-vlastne-zijeme/

Monika Vitanyi: Aké je umenie dnes; odkaz nižšie:
https://dennikn.sk/blog/659392/ake-je-umenie-dnes-ii-pohlad-na-umenie-vo-svete/

Rozhovory

Xan Brooks, The Guardian
https://www.theguardian.com/film/2018/mar/11/ruben-ostlund-the-square-interview-force-majeure

Iva Přivřelová, E15
https://www.e15.cz/magazin/ruben-ostlund-casto-se-inspiruji-videi-na-youtube-1156318

Aleš Stuchlý, Radio Wawe
https://wave.rozhlas.cz/ruben-ostlund-chci-aby-byl-divak-zmateny-5291595

Zostavila K. Quisová

LYNX®

„Naším odkazom je aj podpora vecí, ktoré sú nad rámec nášho podnikania.“

Odborníci na kybernetickú bezpečnosť

Od roku 1991 poskytujeme našim zákazníkom riešenia s vysokou pridanou hodnotou v oblasti bezpečnosti informačných systémov. Pri našej práci využívame najmodernejšie technológie, metódy riadenia a organizácie práce. Spoznajte naše riešenia z oblasti kybernetickej bezpečnosti a informačných systémov.

www.lynx.sk

UMENIE
SI VIEME VYCHUTNAŤ

Zlatý Bažant

PARTNER PREMIÉR
SLOVENSKÉHO NÁRODNÉHO DIVADLA

NA ZDRAVIE, **DIVADLO!**

Pred 7000 rokmi v čase nedotknutej prírody vznikla Jana. Skrytá v hĺbke 800 metrov, ochraňuje prvotné hodnoty života.

www.jana.sk

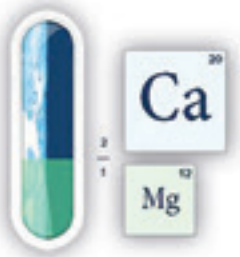

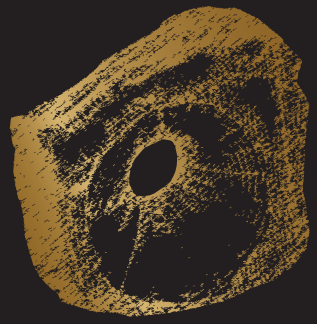

ELESKO

PARTNER UMENIA

Kvalitné víno
je ako umenie,
zážitok ostane
v nás

ŠTVOREC

PEUGEOT PEUGEOT, HRDÝ PARTNER SLOVENSKÉHO NÁRODNÉHO DIVADLA

LifePark
residence

Bytový a rodinný dom na Drotárskej

www.lifeparkresidence.sk

STRABAG
TEAMS WORK.

NORDIC **MAGIC**

EXPRESS & INDIVIDUATE TO **#BEAUTIFYLIFE**

GOSH
COPENHAGEN
MAKE YOUR IMPRESSION

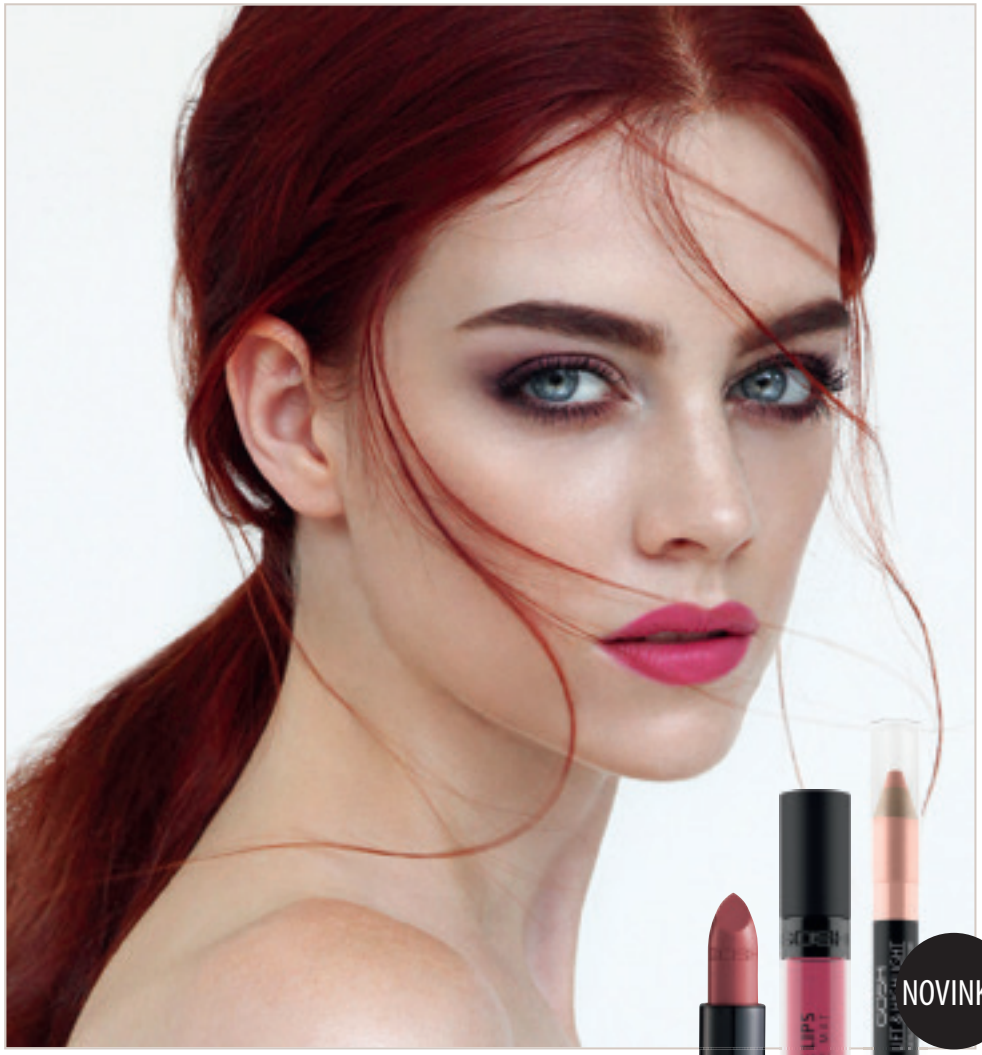

Modelka: Hanka Závodná/Miss GOSH & Miss Slovensko 2017; Foto & make-up: Lukáš Kimlička/GOSH Copenhagen

NOVINKA

VELVET TOUCH LIPSTICK MATT
- Klasický rúž s matným efektom
- Zloženie bez parabénov

LIQUID MATTE LIPS
- Tekutý matný rúž
- Dlhá trvácnosť
- Zloženie bez parabénov

LIFT & HIGHLIGHT
- Multifunkčné líčidlo
- Zvýrazňuje, tvaruje & definuje
- Bez parfumácie & parabénov

#GOSHCOPENHAGEN #MAKEYOURIMPRESSION #AW17 #BEAUTYLIFE

Pripojte sa k nám na sociálnych sieťach

HOSU

office solution

www.HOSU.sk

Showroom:
Kopčianska 82/F
851 01 Bratislava

Vytvárame nadčasové pracovné prostredie

SAMSUNG

Dokonalý umelecký zážitok v divadle aj u vás doma.

Samsung Galanta

DIVADELNÁ INSCENÁCIA **ŠTVOREC** VZNIKLA AJ VĎAKA PODPORE PARTNEROV INSCENÁCIE.

ĎAKUJEME!

SAMSUNG

HOSU
office solutions

Klára Ščevíková, Mia Hrubšová, Alex Mihok

DIVADELNÁ INSCENÁCIA **ŠTVOREC** VZNIKLA AJ VĎAKA PODPORE PARTNEROV SLOVENSKÉHO NÁRODNÉHO DIVADLA.

ĎAKUJEME!

TATRA BANKA
Generálny partner

rtv: ROZHLAS A TELEVÍZIA SLOVENSKA
Generálny mediálny partner

slovenka
Mediálny partner premiér

orange™ LYNX® PEUGEOT GOSH COPENHAGEN STRABAG TEAMS WORK
Partneri

Zlatý Bažant ELESKO
Partneri premiér

Jana
Oficiálna minerálna voda SND

Rádio Jemné HN HOSPODÁRSKE NOVINY Pravda ringier axel springer Panta Rhei
Hlavní mediálni partneri

IMAGE WELL MAV OPERA SLOVAKIA PRESSBURGER Zeitung TA3
BRATISLAVA BKIS SITA SLOVENSKÁ TLAČOVÁ AGENTÚRA SLOVAK NEWS AGENCY ·tasr· SME SLOV MEDIA GROUP
Mediálni partneri SND

Pre inscenáciu Slovenského národného divadla autorské práva zastupuje Nordiska ApS, Studiestraede 5, 1455 Kodaň K, Dánsko.

Špeciálne poďakovanie Miroslavovi Švoňavovi za profesionalitu a trpezlivosť pri získavaní autorských práv.

Bulletin vydalo Slovenské národné divadlo, 2019.

Zostavila
Darina Abrahámová
Zodpovedná redaktorka
Zuzana Barysz
Jazyková úprava
Zuzana Konečná
Dizajn
Barbora Šajgalíková
Fotografia vizuálu
Ľubo Kotlár
Fotografie zo skúšok
Ľubo Kotlár
Grafická úprava
Dana Michlíková
Tlač
Róbert Jurových – NIKARA
Cena
4 €

Vedenie Slovenského národného divadla upozorňuje, že kvôli ochrane autorských práv je bez výnimky zakázané fotografovať a nahrávať počas predstavenia, pred ním a po ňom. Zároveň žiadame ctených návštevníkov, aby si vypli mobilné telefóny. Ďakujeme za porozumenie.